

DISSERTATIO
EPISTOLARIS

A D

Speculatissimum Doctissimumq; Virum

GULIELMUM COLE, M. D.

DE

Observationibus nuperis circa curatio-
nem Variolarum Confluentium

Nec non de

AFFECTIONE HYSTERICA.

PER

THO. SYDENHAM, M.D.

L O N D I N I:

Typis M. C. impensis Walteri Kettilby, ad
Insigne Capitis Episcopalis in Cœmeterio
D. Pauli, cld cl CLxxxii.

017A73210

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

12710 (216)

Humanissimo Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

M Iraberis fortasse, Clarissime Vir, quisnam importunus interpellator graviora tua inturbet negotia : sed veniam, confido, dabis, postquam intellexeris, eâ potissimum de causâ hanc tibi molestiam creari, ut grâti animi sensa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratissimis tuis, circa Morbos acutos, commentariis, agnosco me accepisse fructus, ut ad grates auctori persolvendas me prorsus obligatum teneam. Tam accuratè singulas annorum, aerisq; quas tractandas suscepisti, Constitutiones, cæpto antehâc inaudito, observasti ; tam genuinas, facilèq; obvias, pro sin-

B 2

gulis,

singulis, qui in illis occurrebant, affectibus sanandis, indicationes excogitasti; tantoque ingenii nitore totum opus exornasti, ut merito tantam sagacitatem, tam indefesso labori junctam, suspiciamus: unde & agrotos, & medicos tibi æternum devincis.

Quamquam verò cuncta, quæ pertractas, accuratè adedò absolvisti, ut primum sit de singulis in laudes tuas erumpere; præ cæteris tamen haud mihi temperare possum, quin impensè tibi gratuler methodum tuam circa Variolarum curationem; cujus ope, quin feralis ille hætenus affectus terrificam suam exuat larvam, interque facillimè curabiles (nisi malignitas, vel quiddam valde insolitum accesserit) se sistat, nullus ambigerem, si per nurriculas (turbam rarò non inimicissimam hominum saluti) liceret, quæ calido suo regimine, & medicamentis omnia usque adedò pessum dant, totq; ubivis in sepulchrum ante tempus præcipitant,

pitant, ut meritò Tu, Doctissime Vir,
 humani generis Vindex audire merearis,
 qui aegrotis, miserè, cumque extremo
 vitæ discrimine palantibus, te ducentem
 fidissimum præbes, ut in salutis viam,
 si ductum tuum sequi volent, redeant.
 Ut de me loquar, quanquam meis fi-
 dere ratiociniis aliquatenus reformida-
 rim, diu tamen credidi, variolarum e-
 ruptionem, sicut non ipsum esse mor-
 bum, sed febris crisim, sic par reliquis
 crisibus desiderare regimen, in quibus,
 omnium Medicorum effatis sancitur, to-
 tum negotium naturæ committendum, si
 cuncta rectè procedant; id quod ple-
 rumque in isto affectu cernitur, nisi
 plus justo prius exagitatus fuerit san-
 guis. Postquam verò, perlecto aureo
 tuo libro, senseram tandem panicos esse,
 qui me aliosque tam diu detinuerunt,
 timores, aususque fueram juxta tui
 præcepta (reclamantibus licet quan-
 doque non solum vulgo, sed etiam me-
 dicis)

dicis) agros regere, tantum inde emolu-
 menti iis, ubi in obtemperantes incidi,
 obvenisse comperi, ut, quicquid alii sen-
 serint, me felicissimum reputem, cujus
 in manus tantus devenit thesaurus.
 Porro & ubi ad variolis confluentibus
 laborantes (quod tamen haud admo-
 dum sæpè contigit) accitus fuerim, non
 dubitavi, quanquam animam jam agere
 viderentur, ad paregorica, tuâ fretus
 auctoritate, confugere; idque successu
 haud pœnitendo, imò verò stupendo.
 Tam multum equidem hâc in parte
 præstitisse mihi videris, ut nil super-
 esse, quod vel aliorum, vel etiam Tui,
 industriam exerceat, facile crederem,
 nisi nuperrimè à doctissimo Viro, ami-
 coque meo integerrimo, D. Kendrickio
 (qui humanitatem tuam plurimum cele-
 brat) audivissem, te innuisse novas
 quasdam (quas & ad praxin ritè ex-
 ercendam perutiles fore non possum non
 augurari, utpote à Te factas) circa
 idem

idem subiectum tibi occurrisse Observa-
tiones; quas nisi publico impertias, &
in Tui famam, & in humanum genus
injurius eris. Proinde (si quid apud te
ignoti valeant preces) haud graveris,
obsecro, Celeberrime Vir, eas in lucem
emittere.

Sed nec hic subsistam: Nempe ab
eodem accepi, rariora quaedam tibi ob-
servata fuisse circa Affectus, Hysteri-
cos dictos; qui sanè sicut doctissimo-
rum medicorum, ab omni memoriâ,
exercuerunt, imò lassarunt ingenia, sic
(proh nimis sæpe!) & medicandi tra-
ditas methodos eludunt; documentaque
dant, quàm parùm tutum sit, in Philoso-
phicis, nostræ rationi nimium fidere,
nisi iis in rebus quarum certitudinem à
sensuum testimonio petere valeamus. Plu-
rimum, Dignissime Vir, ulteriùs & à
præsenti sæculo, & à posteris, haud
dubiè mereberis, si & quæ circa hanc
materiam meditatus es, propalare digna-

tuis fueris. Hoc saltem à te mihi impetrare liceat, ut æqui bonique consulas, quòd, non mei solum, sed publici etiam causâ, ignotus tibi licet, petere non erubuerim; atque me inter innumeros eos habeas, qui tibi se quam maximè devotos profitentur,

Devotissimum

GULIELMUM COLE.

Vigornia.

Novemb. 17. 1681.

Spectatissimo Doctissimoq; Viro

GULIELMO COLE, M. D.

I usque adeò Philautiæ indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas quæ ad me nihil attinent laudes mihi arriperem, ægrè admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere à laudato viro, qui eruditissimis suis lucubrationibus orbi literario, mihi verò nec de facie, quod sciam, innotescit. At verò quòd me tanto, licèt immerentem, honore dignatus fueris, id demum humanitati tuæ acceptum reféro; cùm maximos quosque & præstantissimos viros ita natura comparaverit, ut
non

non tantùm leviter errantibus, ut fir, æquiores sint, sed etiam in medicorum studiis deprædicandis, datâ vel quâlibet ansâ, ingenuo suo candori morem lubentes gerant. Cujus quòd & in ipso me, & meis istis conatibus, ut ut tenuibus, publico tamen commodo destinatis, præclarum edideris specimen, gratus agnosco.

Ea quod spectat quæ à me præstolaris, sive jam editis de Variolis observationibus addenda, sive etiam de Passione Hystericâ de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggressus sum, ut quæ olim deficere viderentur, ex iis quæ experientia jam annosior mihi suggesserat possim sarcire. Alterum verò ideo in me recipiendum duxi, tum quoniam Affectus Hystericos omnium post Febres morborum frequentissimos occurrere, tum quia emolu-

emolumenti aliquid è levidensibus meis observationibus capi posse existimarem. Neque tamen diffiteor aliam quandam, præter hanc publicum juvandi spem, mihi causam subfuisse, ut otium scilicet bene locarem, & tædium brumalium noctium honestiùs fallerem; cùm jam ingravescente ætate non ampliùs Congerrones foràs quæram. At quicquid id fuerit quod me primùm instigaverit, me non ita atque speraveram inceptis ac votis meis parere esse sentio, cùm continua illa cogitationum series, quâ mens obstinatiùs defigenda est, mihi jam à multis annis ~~meditanti~~ nunquam non officiat, maximè verò, jam appetente Senectâ. Cùm itaque tam opportuna appulerint humanissimæ tuæ literæ, brevi Responsionis limite expediam eorum summam quæ priùs fusiùs deducenda meditabar.

Sumpto

Sumpto itaque à Variolis exordio, illud prælibandum censeo, quòd scilicet ea Febrium Intermit- tentium species quæ primùm Anno 1677, uti alibi diximus, caput ex- tulit, atque etiamnum regnat, Anno videlicet, quo hæc conscribo, 1681, hæ Febres, inquam, pro more Epi- demicorum omnium, iis maximè tempestatibus grassabantur, quæ cum earum indole magis faciebant, per annos istos omnes quibus vige- bant; alienâ autem tempestate ap- petente, iis protinus Epidemicis cedebant, quibus illa magis fave- bat. Exempli gratiâ, ingruente Hyeme, nunquam non Tussi, & Fe- bribus Peripneumonicis ab illa pendentibus locum dabant, ut & Variolis. Redeunte autem Vere dicta Febris postliminiò reversa est. Ita Anno 1680, postquam Febris hæc per Autumnum omnia
origini2 fuerat

fuerat depopulata, Variolæ brumali tempore eam excipiebant, ubiq; locorum grassantes. Anno autem vertente, 1681 sc. Febres intermittentes denuò recrudescebant, haud usquequaque Epidemicæ, fractis jam & succisis earum viribus; unde etiam Variolæ, hîc illîc sparsæ, unâ cum illis subpullulabant. Æstate verò jam ingressâ Variolæ increbescere quotidie, tandemque *ὁπὶ δὴ μὲν ὅτι τῶν* factæ stragem haud vulgarem edebant.

Hoc anno, luce meridianâ, quod 1681. aiunt, clarius mihi constabat quod jam olim Ratio suadere videbatur, agrum sc. lectulo noctes atque dies continuos non priùs addicendum esse, quàm Variolarum examen omne in conspectum se dederit: Etenim tum Veris, tum etiâ Æstatis temperie sicciore diutius quàm post eorum, qui nunc sunt homines, memori-

memoriam invalescente (adeò ut omnis fermè ubique locorum herba exaruerit) sanguinem ferè omnis illa humiditas, quam aer aliàs solebat suppeditare, destituebat ; ex quo Variolas jam grassantes major quàm pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteraq; exinde nata symptomata præter modum sæviebant. Atque hanc ob causam, si quid ego judico, Maculæ Purpureæ plenam Exanthematum eruptionem haud rarò præveniebant, & quæ eas extrudebat vehemens inflammatio, debitam sanguinis crasin interturbans atque disperdens, etiam ante justam materiæ morbificæ expulsionem, præmaturam mortem accersebat. Id verò maximè factorum sævitiam promovebat, quòd jam exanthemata ob suprà dictam causam ita facillimè confluerent, vel ipsâ aeris
intempe-

intemperie id mali sponte suâ procurante, quod aliàs ferè solent Sciolli & Medicaſtri, regimine & Cardiacis calidioribus in ipſo morbi limine inauſpicatò imperatis atque admotis. Etenim (quod diligenter animadvertendum eſt) poſt omnium vel exquisitiſſimas obſervationes, rei cardo in hoc vertitur, ut in Varioloſis ſalutis ſpes omnis in Exanthematum paucitate reponatur; diſcrimen in eorundem multitudine: & prout plura ſunt hæc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit æger. Interea fatendum eſt, & ſanguinis miſtum, & maculas purpureas, quæ ita certò mortem prænunciant, quandoque accidere, vix ullo adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam pauciſſimis puſtulis erumpentibus; hæc verò ut Variolas denſo agmine confluentes ut plurimùm comitantur, ita aliquan-

aliquando tam præproperè invadunt, ut ægrum ante plenam eruptionem è medio tollant, sicut jam præmonuimus.

In proclivi est autem, ut mihi videtur, rationem reddere quare æger plus minúsve periclitetur pro majore minoreve exanthematum numero; cùm enim quælibet Pustula Phlegmone primò sit, licèt sub exiguâ mole, mox in Apostema evadat, fieri non potest quin Febris secundaria à Pure jam in fieri pendens, magis minúsve exacerbetur, pro Puris excoquendi quantitate jam in morbi statu; quod in mitissimo confluentium genere, die à primo morbi insultu undecimo, in mediocri, decimo quarto, in crudissimâ verò & ægrius domabili specie, decimo septimo fieri consuevit. Quemadmodum enim (quod est notandum)

Con-

Confluentium Variolarum genus, Distinctum quod dicitur, ratione periculi imminētis, in tantum superat, quantum ab ipsâ Peste superatur, ita etiam supradictæ tres Confluentium species aliæ aliis præsentius discrimen adferunt. Quod insuper tam in ætate quàm sexu locum habet; cum nemini non sit notissimum, Adolescentem in ipso juventutis flore multo magis periclitari ab hoc morbo, quàm vel scæminam vel impubem. Sed hæc obiter.

Neque sanè mirabitur tam ingens discrimen à majori pustularum numero pendere, qui secum reputaverit, quòd si cujuslibet sive humeros sive brachia, sive aliquamquamlibet partem Phlegmone (vulgò **a Boyle**) fortè invaserit, idem tempore maturationis, quâ jam Pus fit, febricitabit; cùm scilicet

C san.

sanguis à purulentis particulis, per venas ex lege circulationis in ejus massam resorptis, incitatus, Febriculæ fomitem subministret. Quanto magis Medicus ubi primis morbi diebus ægrum invisens, faciem ad instar pulveris è limaturâ acicularum undique respersam contemplabitur, mortem prædicet imo aliquo è diebus jam memoratis involaturam; idque præ indomitâ vi Febris succedaneæ, quam, pro ratione quantitatis puris ex innumeris istis apostematis in sanguinem rejecti, desævire necesse est. Quæ quidem hominis funesta ruina aliquot diebus antequam ingruat facile prævideri potest, utut bellè se habere æger, & sibi videatur, & astantibus etiam in hujus morbi Historia minùs exercitatis.

Quocirca si non aliunde periclitetur æger (purpureis maculis & san-

sanguinis mictu jam sepositis) quàm ex pustularum frequentia, seriò mihi perpendendum est, quibus potissimum de causis ita densæ protruduntur, & si tutò fieri potest, iisdem omni ope coercendis incumbendum. Quod quidem rei caput est, & in quo præcipuè ægro suppetias ferre queam: cùm periculosa plenum sit alex quicquid moliamur, jam constituto in hac specie morbo; nec si tandem mortem æger evaserit, id tam mex debetur solertia, quàm vel insigni narium Hæmorrhagiæ, vel fortuitæ alicui quæ morbo accidebat mutationi. Profusissima autem illa crebrarum pustularum eruptio, si quid ego conjicere possum, à præcipiti nimis materiæ Variolosæ assimilatione ortum ducit; quæ quidem præcipitatio maximè videtur contingere, vel quòd ægri natura, medicamento

ad instar Cardiaci, calore & spiritu plus satis turgat, vel quòd ipse æger, sive præmaturè se lectulo includendo, sive adhibitis Cardiacis calidioribus, aut liquore quovis spirituofo, fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas & intimiùs admittendas morbi impressiones, ipsaque Natura, seu furis agitata, præ exuberanti materiæ Variolosæ copiâ & plenitudine, omnem ferè succorum & carnum molem in exanthemata evomere satagit.

Nullâ verò magis ~~negat~~ promovetur immodica materiæ Variolosæ assimilatio, quàm si æger intempestivè se lecto addicat, viz. ante diem sextum à primâ invasione, vel quartum inclusivè ab eruptione, quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu

spectu est, nec sunt plures expectanda.

Et licet moderatus lecti calor etiam post elapsos dies istos Phrenesi, vigiliis, aliisque symptomatis accersendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi sunt quæ à medicamentis cum judicio propinatis vinci possint: cum ingens illud vitæ periculum quod die undecimo instat, ab innumeris istis pustulis prognatum, omnem medicam opem respuat & aspernetur.

Hic itaque seriò monendum est, ægrum nullo pacto se lectulo interdiu debere comittere, si sibi cavere velit à nimio pustularum confluxu, nisi sexto die jam advesperascente, unde se plurimum usque refocillari sentiet: à quo tempore vix se continebit à jugi in lecto decubitu, si insignior fuerit pustularum *auspiciis*, tum ab acriorem jam

pustularum molestiam, tum quòd ab ipso sessionis habitu in animi deliquium sit propensior; quod cùm sæpenumero animadverterim, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege naturam ipsam quasi digito mihi monstrasse, quo primùm morbi tempore æger letula continuò adjudicandus est.

Sed ut non solum dicti Problematis veritatem adstruam, quod tanti est momenti ad minuendum à Variolis impendens periculum, verùm etiam ut in iisdem à carcèribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem nostram quasi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quasi Schema totius morbi animo depingere, & diligenter expendere quæ sit ejus natura, ac qualis methodus; quod demum ex certo sensu hominum, fidissimis observationibus utentium,
non

non ex opinione incerto Phantasiæ fundo innixâ, rem clarè dijudicare valeamus.

Imprimis itaque, ejus essentia, (quantum nos rerum essentias conjecturâ assequi valemus) in peculiari quâdam sanguinis inflammatione comprehendi videtur, in quâ, Natura primis aliquot diebus id negotii habet ut particulas inflammatas præparet subigatque, quo faciliùs in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, motû seditione, & perturbato jam sanguinis statu, Febris ut accedat omnino necesse est: quinimo incensæ ac jam furentes particulæ, per omnem circulantis sanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi ægritudines, dolores capitis lancinantes, & quæcunque alia Symptomata præcedunt expulsionem, necessario excitant, prout has vel illas partes

motu agitatæ appellant. At cum jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulsaverit, ut prius in sanguine, ita deinceps in carneâ mole id quod superest Tragædiæ peragitur. Et sicuti Natura non aliâ quidem methodo quàm accensâ Febre materiam in sanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non nisi facto Apostemate massam carneam à re qualibet extraneâ liberat: ut si fortè sentis aut quippiam ejusmodi carni inhæserit, partes circumjacentes mox Apostemate obsidentur, nisi id quicquid est molesti protinus extrahatur. Hæ itaque particulae in carnibus demum stabulantes, primùm Phlegmonas haud ita spectabiles excitant, in quibus latitant; quæ quidem augescentes in horas, atque efferaiores & inflammatiores redditæ tandem in pus & vomit,

vomicas desinunt ; quo quidem tempore fieri non potest quin aliquid ex illâ Apostematum colluvie, in massam sanguinis, per venas circulari motu reducti, resorbeatur ; quòd si sanies ista nimiâ copiâ sanguini ingeratur, non tantum febrem accersit, cui ægri vires planè sunt impares, sed etiam omnem ejus massam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput est : quinetiam ab intensiore Febris calore, postremis hisce diebus à nimiâ puris vi excirato, Ptyalismus, qui Variolis confluentibus comes indivisus esse debet, præproperè sistitur, unde ægro spiritus continuo intercluditur. Quòd si dicta materia purulenta parcius sanguine infundatur, insurgens Naturæ robur secundariæ hujus Febris impetum nullo negotio reprimat, & abscessulis indies
magis

magis magisque; exarescentibus, æger brevi convalescit.

Si vera sit hæc & justa hujus morbi Historia, cæcus sit oportet qui non videat, omnem ejusdem in utramque partem eventum, à Curationis fundamento rectè aut secus primis in diebus jacto, pendere. Nam si calidorum, & præcipuè jugi lectuli usu, calentes hæc ac spirituosæ particulæ acuentur, necesse est ut assimilandi facultas (quâ jamdiu plus satis pollent) adhuc intendatur & augeſcat.

Adde quòd sanguis & reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularum impressioni promptius cedunt, undè plures quàm res postulabat, emergunt pustulæ, & æger nullâ necessitate cogente in vitæ discrimen conjicitur. Quando oppositum huic regimen, & modicè frigidiusculum, atque aeris
usus

usus liberior, non tantum fervidarum ac ferocientium particularum vim retundit, sed etiam condensat obfirmatque humores, quo se validius spiritibus morbificis opponant, atque eorundem sustineant impetum, unde non major materiae Variolosae copia conflatur, quam pro genuinâ morbi indole.

Sed nec unico hoc incommodo, quod scilicet nimia materiae morbificae quantitas assumiletur, & superexaltetur fermentum morbi, multatur is qui justo citius ad lectum damnatur: at ex eodem fonte saepissimè profluunt tum mictus sanguineus, tum etiam maculae purpureae, aestivo maximè tempore, atque in juventâ adhuc florentibus. Utraque hæc symptomata, nisi fallor ego, ortum ducunt ab aestu & furore in quem agitur sanguis à ferventibus & spiri-

splrituosis particulis, à quibus exagritatus atque insigniter attenuatus, vasorum claustra diffringit, nunc in mictu sanguineo, quoties in renes irruit, nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in musculos & cutem terminatas, percolatur, unde totidem quasi sphaceli oboriuntur iis in partibus, in quibus extravasatus sanguis coagulatur. Atque ut præcaveri facile poterant duo hæc symptomata primis morbi diebus, quibus plerumque emicant, regimine & diætâ in frigidum vergentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet qui iisdem mederi conabitur, ægrum lecto includendo & Cardiaca exhibendo, ac luderet anicula, quæ nimiam aquæ in ollâ ebullitionem, igni fomitem subministrando, sufflaminare satagat.

Sed

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dogmatici & hujus rei ignari ac proinde iniqui judices, non solum malè tutum fuerit ægrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimvero est ubi æger libero aeri omnino est exponendus, si æstas scilicet fuerit, atque æger ætatis florem nondum prætergressus, aut liquoribus spirituosiss assuetus, præsertim si morbus nimix compotationi originem debeat: His inquam in casibus, præcipitem nimis pustularum eruptionem haud equidem arbitror satis coerceri posse, tum à lectulo abstinendo tum etiam à Cardiacis; at sanguis etiam sine horum subsidio, spirituum præfervidorum & morbo congenerum largo penu auctus, magno cum impetu ut explodatur quasi, necesse habet; atque insuper tanta humorum congeries in exanthemata facesset

cellet, ut præ nimia puris copia in sanguinem regurgitantis sub fine morbi, æger quasi obrutus, fato omnino succumbat.

Quamvis haud rarò fermentum immodicè exaltatum tantam coluviei Variolosæ vim conficiat, ut æger incipiente adhuc morbo è medio tollatur; cùm scilicet materia morbum committens, tum præ nimia sui copia, tum præ motu inordinato ac confuso in sanguinis massâ excitato, se nequit extricare & foras educere, cujus loco mitius sanguinens & purpureæ maculæ tragediæ catastrophe sunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatinâ dicta, sæpiuscule occurrit, ubi scilicet intempestiva opera in iisdem ad eruptionem vehementius sollicitandis infelicitè collocatur.

Neque

Neque sanguinis missio, quantum mihi videtur, licet maturè celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Variolosæ assimilationem cohibere valet, ac sanguinis contemperatio ab acre intro-misso, maximè si statim ab emissio sanguine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus tractetur; his etenim modis, sanguis propensior redditur excipiendis adventitii caloris impressionibus, quàm ante venæ sectionem fuerat. Et sanctè assero, insignissimum ferè omnium, quos mihi unquam videre contigit, è Confluentium genere morbum, & qui ægram undecimo die jugulavit, juvenculæ supervenisse, ubi primùm à Rheumatismo usitatâ illâ methodo copiosæ & iteratæ venæsectionis fuerat liberata. Atque hinc mihi primùm innotuit, Phlebotomiam non
perinde

perinde atque ego priùs arbitrabar Variolis intra justos limites coer-
cendis conducere: Tametsi sæpe-
numerò observaverim, reiteratam
catharsin sanguine nondum inqu-
nato, subsequentes Variolas lau-
dabiles & distinctas ut plurimùm
reddidisse.

Neque verò me fallit permulta
esse quæ contra sententiam hanc
nostram, quâ ægrum interdum lecto
eximimus, possint objici; eaque
haud exigui, tum apud hominum
vulgus momenti, tum etiam apud
minùs hâc in palestrâ exercitatos:
quos Judices appellare solet vul-
gus medicorum, ut eorum autho-
ritate malè fundata theoremata
statuinent, utpote quæ magis, &
quasi ad amussim horum captui
quadrent, quàm quæ ab ingeniis
penetrantioribus maturè sunt ex-
cogitata; unde sequitur ut cùm
pars

pars hominum longè maxima exteriori tantùm rerum cortici contemplando apta nata sit, paucissimi autem veritati in profundo latitanti indè extrahendæ pares sint, Scioli isti ὅς πολλῶν suffragio adjuti primas faciliè ferant, hi autem perspicaciores calumniarum maledicentiâ excipiantur, Πολλοὶ γὰρ γαρδνῆφόροι, παῦροι δὲ τὴν Βάκχοι. Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & saniorum, paucorum licèt, consensu. Primò itaque objicitur, quòd lecto abesse primis morbi diebus pustularum eruptioni officiet, & ex consequenti ægritudinem, aliaque symptomata ab impeditâ eruptione pendentia, in longum ducet. Hoc verum esse minimè nego cùm experientia fere quotidiana ei suffragetur. Quærendum est autem, ubi gravius periculum, vel in sufflaminandâ paulis-

D

per

per materiâ Variolosâ, atque eâ de causâ ægritudinem à non eruptione pendentem aliquantisper protrahendo; vel ex alterâ parte nimis urgendo morbi fermentum, & tam insignem materiæ Variolosæ quantitatem assimilando, ut æger ad Orci fauces sistatur à Febre secundâ, die morbi undecimo. Si rem rectè expendamus, liquebit, opinor, paucissimos ideo fato defunctos, quòd exanthemata serius ocius non efflorescerent, nisi forte ex iis aliquot, quorum sanguis præ nimia excalescèntione, motu inordinato, quasi æstro quodam, percitus, materiæ morbificæ leniter excernendæ otium non concedebat; quod à meis partibus militat, non pugnat mecum. Neque enim extimescendum est, quin, si nihil prorsus agamus, materia Variolosa (utut primis hisce diebus hinc il-

linc

line transvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget, undè vehementiora illa symptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c enascuntur) tandem tamen à victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur; præsertim cùm ægri alvus hucusque ut plurimum adstricta, pustularum eruptionem, se-ram licet, certam tamen fore spondeat. Ast è contrario quot quantique letho patent aditus quoties pustulæ intempestivè & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere: præcipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi.

1. Nimiùm auctus exanthematum numerus, cui ex æquo respondet Febris ultimis diebus succedentis majus minusve discrimen.
2. Mictus sanguineus & maculæ purpureæ, quorum utrumque ab extra-

vasato sanguine oritur, qui plus
iusto attenuatus & quasi præ æstu
ferociens, disruptis vasorum repa-
gulis, qua data porta ruit. 3. Ut
suprà dictum est, debitæ eruptio-
nis suppressio totalis, à nimis sedu-
lo in præcipitandâ eruptione co-
namine; quo non magis scopus
medico propositus attingitur, quàm
si quis id agens ut densa homi-
num turba spatiosis ædibus inclu-
sa, seriatim & servato ordine indè
exiret, machinâ chartaceâ pyrio
pulvere refertâ ac in medio displosâ
usque adeò omnes percelleret, ut
singulis ad portam omni ope con-
tendentibus, proindeque constipato
agmine in ejus faucibus hærente,
exitus universis, quasi cuneo factò,
præcluderetur.

Jam si quis roget, quorsum de-
bita materiæ Variololæ separatio
non perinde primis hisce diebus
pro-

promoveri possit, si æger moderato lectuli calore foveatur, ac si ab eodem arceatur; sciscitabor ego ex adverso, an non testetur experientia quemlibet lecto inclusum tempore brumali, stragulis modicè contextum, foco non accenso, magis percalescere, quàm si idem probè vestitus in eodem cubiculo extra lectum versetur. Quod si de differentiâ notabili satis constet, tunc erit quærendum quænam ex his methodis magis apta sit ad reprimendam exuberantem fermenti Variolosi agitationem; ad quam metam, si quid nostra mediocritas judicando valet, à Medico, incipiente morbo, præcipuè collimandum est; & prout ab eadem plus minusve is aberraverit, ita cum malis bonisve ægri rebus medicinam fecerit.

D 3

Incautio-

Incautioribus id verò præsertim hac in re imposuit, quòd sc. animadverterint ægrum suapte sponte in sudores proclivem, qui cum jugiter manarent, quoties lecto contineretur æger, æstus febriles haud parum minuebant, secus ac in iis qui non sudabant. Primum autem perpendamus quam ob causam Febri coercendæ ita impensam navemus operam, quum sit illa solennis naturæ machina, quâ, tum in præparandâ, tum in eliminandâ materiâ quâvis inimicâ in sanguine latenti, præcipuè utitur. Quis autem non videt quòd dum ita sedulò sudore provocemus ad mitigandam Febrem, eadem operâ, ceu fructum præcoccem, humorem crudum & inconcoctum extrudentes, atq; iis ipsis sudoribus immaniori postmodum Febri ansam præbeamus? cum hoc modo serum sanguinis (quo tum ipse sanguis,

tum

tum etiam recens natæ fervidæ istæ & Variolosæ particulæ diluuntur) foràs propellitur; his interim particulis vires sumentibus & ferociam, eo quòd jam liberæ sint à coluvie serosâ, quam sudores exhausserant. Verbo dicam, Febris aliorumque symptomatum alleviatio à provocato sudore, & pustulis exinde præmaturè exactis, quam plurimis malè cessit, qui eam ob causam, vitam cum morte undecimo die commutarunt.

Observandum est autem, me ægro primis morbi diebus lecto interdicerè ex hypothesi tantùm Variolarum è Confluentium genere subsecutarum: Namque Distinctum genus quod attinet, modò certò prævideri possit, ut nulla ægro imperat necessitas se in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cùm exanthematum

paucitas, sive hanc, sive illam
viam incedentem in tuto collo-
cet.

Nihilominus non usque adeò
mihi assentor, ut ea quæ jam tra-
didi, ex autoritate iudicii mei
(quod scio quàm sit exiguum)
credenda autumem. Et profectò, ita
parum firmas, & nullius serè pon-
deris hominum quorumcunq; opi-
niones semper duxi, ut proprias eti-
am ubique pro suspectis habue-
rim, quoties cum aliorum senten-
tiis pugnant: quod & hîc etiam
mihi usu veniret, nisi Phænomena
practica quasi uno ore rationis ju-
dicio suffragarentur. Seclusis enim
practicis Observationibus, id quod
vel mihi, vel alii cuilibet pro ra-
tione habetur, nihil fortasse erit
aliud quàm rationis umbra aut
phantasma, hoc est mera opinio.
Et quoties inter homines fuerim,
cer.

certior indè redeo, quàm sit periculofum, vel acutiffimo ingenio præditis, cerebrum in qualibet five Arte five Scientiâ indagandâ agitari perpetim & quali concalefieri, nifi factum ipfum veri ac falſi iudicem ac ſequeſtrum conſtituant; quòdque iſtiusmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controverſiis purè ſpeculativis, gradibus vel ſpatiis infinitis, quantum cuiquam poſſit innotefcere, à veritatis ſcopo aberrant. Cùm qui ad illa tantùm applicuerit animum quæ Praxis certò determinare queat, ſi quid fortè fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum Ideis. Nam in hoc noſtro negotio, an non mihi licet obſervare à quo maximè regimine adhibito, mitius aut ſævius

Vari-

Variolarum genus producat, atq;
adeò conformem rei evidentie
sententiam animo procudere? Quod
si alii idem factitaverint, satis habeo.
Iniquissimum est autem, cum ne
semel quidem per omnem vitam
fuerint experti quantum ægro pro-
sit noceatve jam sæpè memorata
à lecto interdium immunitas, me
tandem falsarium conviciis pro-
scindere. Quod si jam olim vera,
licet inopinabilia, sentientes ca-
lumniandi libido obtinuisset, nemo
quicquam tentasset quo invento
homines juvari possint. Et sanè
quorsum ego has mihi facerem
molestias, nisi repetita sæpè & ferè
quotidiana experientia, hanc me-
thodum vulgari istà longè tutio-
rem esse, inclamaret? Non sum
usque adeò delirus atque inops
mentis, ut famam mihi quæram
ab exagitata atque explosa eorum
opini-

opinione, qui, si plausum vena-
rer, omni obsequio mihi ambien-
di erant; neque malitiæ tam de-
ploratæ cuiquam videri possim,
ut hominibus, etiam seculis ali-
quam multis post mea fata nasci-
turus, ex meâ, si quæ erit illa, au-
thoritate insidias struam, & vel
mortuus, quod horreo referens,
perinde ac vivus, illos occidam.
Utut sit, hâc ego methodo meos ip-
sius liberos, sanguine & propinqui-
tate conjunctissimos quosque, &
quotquot se mihi liberè permise-
runt omnino curavi. Si quid delique-
rim, in eo à me erratum est, quòd
obstinatæ contrà sententiarum perti-
naciæ, ne durus ac præfractus ha-
berer, aliquoties cessi, atque hâc
de re eorum fidem appello quibus
maximè familiaribus usus sum. Sed
hoc ad infelicitatis meæ cumulum
accessit, quòd aliquoties, etiam ubi
astantes,

astantes, ea quæ suaseram omnia, per integram morbi cursum fuerant aspernati, ægri tamen fatum (etiamli à calore quem promovebant amici & curatrices, me ad ravim usque reclamante, extincti) mihi crimini dabatur. Quâ de causâ, accedente insuperabili præjudicio, benè mecum agi putarem, si nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerferer.

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque demum modo tractentur, nonnunquam tamen insigniter confluxuras, unde etiam nunquam vacant periculo, quicquid suppetiarum afferatur; id autem assero (quod mihi satis esse debet) diuturnâ atque iteratâ sæpè sæpiùs experienciâ innixus, eum in longè minori discrimine versari, qui à primo morbi insultu lecto interdiu, & carnibus omnino abstinuit, nec nisi

nec nisi potum tenuiorem sibi indulfit, quàm qui statim lecto adjudicatus, medicamenta etiam Cardiaca assumpsit. Hæc enim methodus, quod suprà etiam innuimus; ut plurimum densam nimis exanthematum segetem cohibebit, & ex consequenti etiam immodicam Fèbris secundariæ effervescentiam, quæ non solum suo Marte perimit, sed etiam salivam (de quâ in hujus Morbi Historia fusè egimus) præproperè incrasando, ægro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto tum sanguinis mictus, tum maculæ purpureæ præcaveri possint; quæ duo symptomata primis morbi diebus invadunt, idq; persæpe nullo adhuc manifesto eruptionis indicio: quod etiam in Morbillis, Scarlatinâ Febre, atque, Acutis aliis ab intensiore inflammationis

tionis gradu ortis, fieri affollet. Ita-
to jam jucundissimam istud refri-
gerium quo se ager perfundi ani-
madvertit ab aeris appulsu liberi-
ore, quoties à lecto calente dimitti-
tur; quod etiam singuli, quibus id
per me licuit (maximas agentes
gratias, quasi, vitâ & spiritu rece-
ptis, hâc aurâ postliminio vesceren-
tur) pleno ore agnoverunt.

Unde mihi subiit cogitare, quan-
to sæpius fucum nobis facit illa,
quam talem esse opinamur, ratio,
quàm sensus iste certissimo nobis
cognitus, quòdque in morborum
curatione, plus dandum est agro-
rum appetitionibus & desideriis im-
pensoribus (modò perquam enor-
mia non fuerint, & quæ vitam ipso
facto extinguant) quàm magis du-
biis ac fallacibus Medicæ Artis regu-
lis. Exempli gratia. Febre ardente
laborans, tenuioris potius refrige-
rium

liberaliori manu concessum
vehementer efflagitat; Artis jam
Theoremata Hypothesi alicui in-
iura, quæ sibi alium scopum pro-
ponit, quocum pugnat liquoris fri-
gentis indulgentia, Appetitui ad-
versantur, & hujus loco medica-
mentum Cardiacum imperant.
Idem æger alimenti omne genus,
dempto potu tenui, maximopere
fastidit; hic Ars, maximè illa quam
proficientur Curatrices & Amici ad-
stantes, omnino comedendum esse
acriter contendit. Alter post diu-
turnum ab eadem causâ languo-
rem, absurdi aliquid, & quod fortè
nocere posse videatur, obnixè petit;
Ars iterum molesta se opponit, &
mortem intentat morem non geren-
ti; nisi fortè ipse Artifex sanum il-
lum prudentissimi Hippocratis A-
phorismum probè concoxerit, *Cibus*
& *Potus paulo deterior, suavior tamen,*
meli-

tionis gradu ortis, fieri assolet. Mitto jam jucundissimum istud refrigerium quo se æger perfundi animadvertit ab aeris appulsu liberiore, quoties à lecto calente dimittitur; quod etiam singuli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quasi, vitâ & spiritu receptis, hâc aurâ postliminio vescerentur) pleno ore agnoverunt.

Unde mihi subiit cogitare, quanto sæpius fucum nobis facit illa, quam talem esse opinamur, ratio, quàm sensus iste certissimo nobis cognitus, quòdque in morborum curatione, plus dandum est ægrorum appetitionibus & desideriis impensioribus (modò perquam enormia non fuerint, & quæ vitam ipso facto extinguant) quàm magis dubiis ac fallacibus Medicæ Artis regulis. Exempli gratia. Febre ardente laborans, tenuioris potius refrigerium

rium liberaliori manu concessum
iri vehementer efflagitat; Artis jam
Theoremata Hypothesi alicui in-
nixa, quæ sibi alium scopum pro-
ponit, quocum pugnat liquoris fri-
gentis indulgentia, Appetitui ad-
versantur, & hujus loco medica-
mentum Cardiacum imperant.
Idem æger alimenti omne genus,
dempto potu tenui, maximopere
fastidit; hic Ars, maximè illa quam
prostituentur Curatrices & Amici ad-
stantes, omnino comedendum esse
acriter contendit. Alter post diu-
turnum ab eadem causâ languo-
rem, absurdi aliquid, & quod fortè
nocere posse videatur, obnixè petit;
Ars iterum molesta se opponit, &
mortem intentat morem non geren-
ti; nisi fortè ipse Artifex sanum il-
lum prudentissimi Hippocratis A-
phorismum probè concoxerit, *Cibus*
& Potus paulo deterior, suavior tamen,
melior

melioribus quidem, sed insuavioribus (hoc est minus gratis) est anteponendus. In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medicâ vel mediocriter versatus, modò animum diligenter adverte-rit, facile concedet ægros haud paucos, ubi primùm spreto Medici dictamine, Genio suo obsecunda-verint, se meliùs habuisse. Neq; hoc sanè mirabitur, qui secum reputaverit, sapientissimum rerum omnium Conditorem Statoremque universa tam exquisito ordine absolvisse, ut sicuti omnia naturæ mala ad concinnandam totius operis harmoniam egregiè conspirent, ita eorum singula divino quodam artificio, propriæ essentiae quasi inter-texto, donantur, quo subjectum eadem mala à se amoliantur; quod in morborum quàm plurium Acutorum exitu naturali satis cernitur,
(Acutos

(Acutos dico, qui ut plurimum Deum habet Authorem, sicut Chronici ipsos nos) uti etiam in propensionibus istis quæ tales comitantur morbos, & ad ægrum ab illâ perniciæ liberandum viam struunt, quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque in hoc sanè bene cum hominibus agitur; quorum genus universum aliter se perquam malè habuisset, tum cùm Ars medica intra breves Hellados cancellos tota staret; quæ quidem eam ferè ad terrarum orbem proportionem habet, quam habet ignobilis aliqua Villa ad nostram hanc Britanniam. Ecquid vel impræsentiarum de tot tantarum regionum incolis fiet, cùm omnis Asia, Africa omnis, atque omnis etiam America (demptis aliquot nuperis Coloniis haud ita populosis) atque insuper magna Europæ pars, Arte medicâ prorsus

E desti-

destituantur? Attamen ut eleganter Comicus, viros rationis ac virtutum usu præstantes, ab eorum grege, qui formam humanam vitâ ad instar brutorum ἀνθρώπων ἀκτῶν actâ conspurcant, distinguens, Ὡς γὰρ ἐστὶν, inquit, ἡ ἀνθρώπων ἀνθρώπων ἡ ἀνθρώπων ἡ ἀνθρώπων. ita etiam Ars medica, si revera Ars fuerit, & non solum nomine tenuis, maximum est donorum omnium quæ hanc vitam respiciunt, tantoque cæteris omnibus præferendum, quanto ipsa vita iis quibus in illâ gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantumcunque conducat plerumque ægro ut primis morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum) ubi etiam ante eruptionem omninò addici debeat. Exempli gratiâ, Infans de symptomatibus Dentitionem comitantibus jam securus, derepente spasmo corripitur:

tur: in hoc casu cogitandum est mihi Convulsionem istam fortassis à naturæ conatu quo Variolas, Scarlatinam Febrem, aut Morbillos in corporis habitum protrudere satagit, pendere, licet hucusque lateant sub cutis tegmine. Ut itaq; tam periculoso symptomati eamus obviam, Emplastro Epispastico nuchæ mox applicito, lecto quamprimùm committendus est; exhibito insuper medicamine aliquo Cardiaco, cui etiam Paregorici pauxillum est admiscendum, quo & potentiùs morbi causam eliminet, atque etiam tumultum à quo oritur Paroxysmus consopiat: Verbi gratiâ, puero trienni, guttæ v. Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno (aut quid simile) sunt propinandæ. Et profectò suspicor admodum, nè dicam certus sum, millenos aliquot infantes, &

nonnullos etiam ætate provectiores, idcirco letho fuisse datos, quod non satis animadverterint Medici hujuscemodi Convulsiones nihil aliud fuisse quàm morborum jam dictorum prænuncios : cùm enim Practici paulò incautiores, paroxysmos hosce revera symptomatricos pro affectibus Essentialibus habeant, Enematis sæpe repetitis & aliis evacuationibus eos aggressi, Variolarum eruptioni officiunt, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxysmos istos, quos tanto molimine opprimere student, quique aliàs, ubi primùm pustulæ eruperint, suâ sponte certo certius evanescerent. Hic autem, fausto latoque omine (quod alibi diximus) Variolæ, quæ cum spasmo teneriores pueros invadunt, rarò insigniter confluunt, unde æger longè tutiùs lecto conceditur primis

mis hisce diebus. Licet observaverim Variolas, quoties affectus Comatosos à tergo insequuntur, admodum confluere; quo in casu ipsemet Vesicatorium, & Paregoricum, quale supra descripsi, potius adhiberem, quam ut ægro jugem lecti usum ante eruptionem permetterem. Quinimò animadverti ejusmodi Convulsiones quandoque (oppidò tamen rarò) Intermittentium Februm paroxysmos præcedere; Affectus verò Comatosos cum dictis paroxysmis unà invadentes & non nisi cum iisdem terminantes, tam in infantibus quam adultis persæpè vidi, quorum similiter nulla in curatione ratio habenda est, sola autem Febris, utpote morbus primarius & essentialis, omni ope est expugnanda. Si enim Comatosis hisce Affectibus Febrem comitantibus curan-

dis præcipuè incumberem, ac proinde Venæsectione, Catharſi, atque Enematis repetitis, ſopori vincendo operam navarem, Febrem inde magis accenderem, & ex conſequenti eò uſque augerem Coma (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo æternum conſopiretur; quando ſi in Febre debellandâ totis viribus contendam, ſymptomata omnia ab eâdem pendencia nullo negotio unâ faceſſent. Quod ſeriò notari velim, cùm in hâc re tam crebrò tamque fataliter errati ſoleat.

Aliquando etiam (quod proximè tradam) quantumlibet ægro conferat ut lecto interdiu abſiſtat, nihilominus non poteſt id ſolatii eidem indulgeri, ægritudine ſc. vehementiori, intenſiori Febre, Vomitu enormi, Vertigine & ſimilibus contraindicantibus: quæ quidem

dem symptomata omnia sæviora si fuerint, maxime in sanguineis & ætate florentibus, ingentem materiæ Variolosæ copiam intus natam, & discrimen haud vulgare, à pustulis exitum certatim quærentibus, prælagiunt. Cùm itaque fœcenum fermento ita exorbitanti omni ope injiciendum sit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum, ferociet magis, illinc verò præ nimia ægritudine eodem abstinere nequeat ægrotans, nisi suppetias afferamus; has ob causas omnino necesse erit, rebus sic stantibus, sanguinem primùm è brachii venis educere, & post aliquot horas Emeticum eradicativum ex Infusione Croci Metallorum exhibere, quod non solum materiam, à qua oritur ægritudo ista insolentior, foras propellit, sed etiam ægrum ita refocillat, ut jam quasi sanus lectulo

ctulo abesse queat. Neque huic soli methodo innitendum est ad infringendas fermenti vires, sed quo magis æger in tuto collocari possit, præter evacuationes jam memoratas, percommodum erit Vitrioli Spiritum potui tenuiori, quoties eum haurit, liberaliùs immiscere, etiam usque ad plenam pustularum eruptionem. Non obstantibus tamen hisce evacuationibus, tum etiam usu potûs refrigerantis, æger nihilominus non nisi nocturno tempore lectulo permittendus est, si quidem fieri potest, quoniam hæc universa longè minùs ad inhibendam præpoperam materiæ Variolosæ assimilationem faciunt, quàm una sanguinis contemperatio à novo aere per pulmones subinde reciprocatò : quæ quidem sola mirum in modum ægritudinem symptomaticam, de quâ suprâ, sub-

subleuat confestim, quod à me non uno experimento comprobatum est. Hæc autem methodus paulo insolentior non nisi in ætate florentibus, quorum quidem sanguis sive à Venere, sive à Baccho incaluit, atque in aliis (Infantes semper excipio) quos unà cum Variolis vehementiora atque enormia ista symptomata jam dicta adoriuntur, necessariò requiritur. Ubi sanguis non usque adeò accenditur, neque ita urget symptomatum violentia, uti materiæ Variolosæ præmaturæ assimilandæ longè minor est suspicio, ita ex consequenti & Evacuationes præmemoratae, & Vitrioli Spiritus omitti possunt.

Longior in his fui, quia sat scio Curationis exitum sive lætum, sive funestum, ab eâ potissimum, si non in solidum, ratione pendere, quâ æger primis morbi diebus tractatur.

ctatur. Jam verò omni pustularum acie quasi in campum educatâ (quod die ab invasione sexto, quarto autem inclusivè ab eruptione primâ, fieri jam diximus) haud amplius interrompendus est ægro lecti usus per reliquum morbi decursum : qui quidem ut ante hunc diem concedi non debeat, ita ut diutius differatur, vix patitur ægri status, modò confluentibus Variolis laboret. Hoc autem est genus (quod notari velim) de quo hactenus verba fecimus. Quæ enim & pauca & distincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti sive in hanc, sive in alteram partem, si vel mediocriter in arte valeat is qui medetur. Quanquam etiam in genere hoc, utur suoapte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod seriò dolendum est) Libitinæ cesserint, quoties sc. malo
suo

suo fato in eos inciderint, qui in promovendo calore spem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licet inscii, conspirabant.

Tempore ab hoc Pustulæ augescere & corporis superficiem undique concalescere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, nisi fuerit infans, ad somnum difficilior est, & inquietudine vexatur: Quod proximo loco in hoc morbo diligenter expendendum esse arbitror; prout enim sedatior fuerit sanguis, ita debitum augmentum & magnitudinem acquirunt pustulæ, atque ex adverso, pro ratione orgasmi quo tumultuatur dictus sanguis, pustulæ marcescent, intercepto ulteriori progressu, unde non solum peccantis materiæ eliminatio sufflaminatur, sed insuper singulorum phlegmonum œconomia & genuina crasis interturbatur; indeque

deque vel non omnino debito tempore ad separationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel succus alius nonnaturalis, & à genuinis Variolarum pustulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta Paregorica æquè indicari in Variolis Confluentibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cùm hîc quasi Specifica sint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febris intermittentibus: quamvis haud ignorem Paregorica non virtute aliquâ præcisè specificâ operari, sed illi solùm Indicationi respondendo, quâ sanguini & spiritibus consopendis & in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem sanguinis & spirituum motus inordinatior (Variolarum Confluentium

fluentium in adultis comes individuus) Anodynorum usum præ cæteris deponit; necdum ei satis innotescit hujusce morbi Genius, qui ista Vigiliis tantum deberi existimat. Sicuti enim fieri quandoque potest, ut etiam non dormiens, bene compositis ac sedatis fruatur spiritibus, (quod ab assumpto Laudano sæpe accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut spiritus vehementius agitati laudabili pustularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multum dormiat.

Ut de genere Anodynorum jam loquar. Tametsi ego à multis annis Laudanum liquidum satis auspiciò exhibuerim, quoties huic Indicationi satisfaciendum erat, nihilominus Syrupum de Meconio ipse præferendum censeo; licet enim utrumque ad eundem scopum dirigatur, tamen Laudanum paulo magis

magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minus. Dosis quod spectat Syrupi, ea non solum ægri ætati est adaptanda, sed & symptomatum gradui, & quæ homini, qui sedatos habet spiritus & probè compositos, nimia fortè erit, alteri cuius spiritus ferociunt magis, vix sufficiet. Exempli gratiâ, ponamus in genere sex Drachmas plerisque convenire; jam in Variolosis, quoties id remedii indicatur, vix intra Unciam, si quid præstare velimus, est subsistendum; quæ quidem quantitas singulis vicibus morbo decurrente imperanda est. De adultis agimus impræsentiarum, etenim si infantibus propinetur, dosis pro ratione ætatis erit minuenda. Et sane Paregorica non perinde indicantur in infantibus Variolosis, ac in adultioribus, cum illi in somnos perdurante morbo
pro.

promiores sint. Quamvis & in his, quoties à morbo periclitantur magis, à Paregorico abstinere malè extimescerem. At, quod dicere animus mihi erat, difficile est admodum Paregoricorum dosin, quocunque in casu ista indicantur, certò determinare. Etenim siue in quocunque Spirituum motu inordinatiori, siue in vomitu enormi & alvi fluxu, siue etiam in dolore atrociori (in quibus affectibus tribus præsertim usum Paregoricorum indicari alibi docui) eà methodo sunt exhibenda, ut si prima dosis metam non attingat, alia atque alia debito tempore assumatur, donec tandem medicamentum Medici votis responderit, non tam ad ingestam Anodyni quantitatem, quàm ad effectum quod in ægro producendum erat, respectu habito, quod ubi pri-
mum

mum successerit, nec citius, à Pa-
regorici usu ita copioso ac frequen-
ti cessandum est: interposito ta-
men semper inter singulas doses
spatio aliquo, ut pernoscere vale-
amus utrùm dosis ultima, id quod
quærimus præstiterit, antequam no-
va ingeratur. At ubi semel finem
propositum obtinuerimus, dosis A-
nodynii in morbi progressu exhi-
bendi, jam minor pro re nata de-
finienda erit.

Exempla haud pauca in promptu
mihi sunt, quibus eis quæ hæcte-
nus tradidi fidem adstruam, at uni-
cum impræsentiarum adducam.
Aprilis 13. Anno 1681. Quædam
è nostrâ viciniâ, nomine *Crosse*, ad
me accedens atque flens obnixè,
petiit ut filium ejus decennem adi-
rem, qui à die quarto malè habens,
Variolis, ut ipsa metuebat, jam
laborabat. Ego à podagrâ, quæ
me

me tunc temporis excruciabat, detentus, Pharmacopolam, quo uti soleo, rogavi ut ægrum inviseret, ac mihi de ejus statu referret: rediens ille mihi narravit pueri matrem è nescio cujus mulierculæ consilio, pulverem Comitissæ & alia calidiora remedia filio propinasse; quin & stragula adjecerat matris indulgentia, sub quibus quasi defossus latebat æger, ut horum pondere sudores (ad quos ceu ad sacram anchoram in hoc morbo fœminæ confugiunt) exprimeret; ad hæc magnam Posseti calentis vim, floribus Calendulæ & cornu Cervi incoctis, ægro infuderat; unde adaucto Febris calore, tantam spiritibus confusionem induxerat, ut præter modum deliraret æger, totis adstantium viribus vix lectulo affixus, ac incondita quædam, furentium ad instar, submurmurans. Nondum

F

tamen

tamen in lucem prodibant exanthemata, vel saltem obscurè, sed denso agmine cutim impetebant; inhibita planè eruptione ab hac methodo violentiore, quæ ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo ut è lecto eximatur quantò ocyùs, neq; eundem nisi noctu ingrediatur ante elapsum sextum diem: dein ut syrupi de Meconio unciam dimidiam statim sumat, quo ne hilum proficiente, post horæ spatium, eandem dosin repeto, at nullo cum fructu; quippe quòd sanguis tam immani furebat orgasmo, ut non nisi unciis duabus cum dimidia (spatio tamen inter singulas semiuncias interjecto, quo liqueret quid postrema dosis præstiterat) introassumptis frænari posset; quo facto, unciam dimidiam tantum singulis noctibus hauriendam præscripsi usque ad finem morbi: quæ quidem illam spirituum

um

um requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat. Undè etiam convaluit æger.

Hic minimè reticendum est, quòd in quantâcunque demùm dosi & quantumlibet repetitâ exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum, modò sanguinis æstus atque enormis spirituum agitatio magnopere ferociant, vix scopum attingere poterit id, nisi æger è lectulo eximatur: Calor enim lecti calorem morbi ulteriùs augescit atque incendit; proindèque vim ita magnam Narcotici exhibere necesse erit, cui fortean Natura impar fuerit: Quod etiam usu venit, etsi haud tanto vitæ discrimine, quando Cortex Indicus exhibetur in Febre Intermittente, ægro per ejus usum in lecto se continente. Et hoc, ni fallor, in causâ fuit quòd curatio hujusce Febris nonnunquam protelata fuerit quæ aliàs

citiùs absoluta esset, & quandoque etiam, si Febris Remittens tantummodo, & non interstincta erat, eadem adeò intendebatur, ut mortem ipsam æger haud effugerit.

Missis autem casibus extraordinariis, in quibus nullo non morbi tempore indicari potest hoc remedium, ego istâ primùm nocte exhibendum suaserim quâ lecto jam in totum addicitur: à quo tempore usque ad diem decimum septimum omni vesperi est propinandum, vel saltem donec æger *ἔξω βάλων*, quod ajunt, fuerit constitutus. Sexto enim die caro Phlogosi quasi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalescētis turbari incipit & vacillare.

Curandum est autem sedulò, ut Anodynum temporius sumatur hîc, quàm in aliis morbis; quoniam quidam caloris & inquietudinis quasi paroxysmus Variolosos sub vesperam

ram semper affligit, & quandoque accidit quòd, nisi maturius exhibeatur sub ultimis morbi diebus, æger derepente paulò hebetior factus, mox incalescat, post de ægritudine queratur, quæ brevi in ipsâ morte terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulo antè magnam de ægro, ceu convalituro, spem fovebant. Cui tanto malo occurri fortean poterat Anodyno confestim ingesto. His itaque diebus, undecimo verò præ cæteris, Paregoricum temporius propinandum impero, etiam horâ quintâ sextâve pomeridianâ, utque in promptu sit, si quando fortè ægritudo ex improviso invaserit. Quinimo persuasissimus sum nonnullos ex mihi notis ideò fato functos, quòd dicto medicamento, re jam postulante, destituerentur; cujus ope, si adfuisset, adhuc inter vivos numerari potuissent.

Atque hoc in loco maxime, si in quo unquam alio, *Occasio præcepta est.*

Quapropter cum tam ingens discrimen impendeat, si Narcoticum vel sat citò non fuerit propinatum, vel si è diverso ita præmaturè, ut ejusdem vis paregorica & spirituum sedatrix priùs exoleverit, quàm illud repetendum veniat; idcirco cum res in lubrico sit, tutissimum omnino est Anodynum statim horis tam manè quàm serò exhibere, ultimis sc. & periculosis morbi diebus. Neque hoc tempore syrupi dicti uncia semper sufficit, cum ea quantitas nihil magis præstet in intensiori sanguinis inflammatione & spirituum animalium exorbitantiâ insigniore, quàm uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, Sesquiunciam in juvenibus & sanguineo temperamento præditis pro singulâ dosi,

dosi, violentiæ symptomatum, quæ tunc ingruunt, & in quibus præcavendis toti sumus, frangendæ parem tantum esse; quòdque hæc ipsa dosis in talibus subjectis, atque iis temporibus, manè & serò, non ruto tantum, sed cum magno etiam ægrorum commodo, repeti possit, donec illi convaluerint.

Objicient, sat scio, illi quibus hæc minùs placent, materiam peccantem à Narcotico toties & in tam largâ dosi repetito, fixam iri, & Ptyalismum retundi. Quibus respondeo, omnino fatendum esse Salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamen ita penitus cessare, ut non, longissimis ab assumpto Anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatiscente, nonnihil recrudescat, imò verò gemino hoc commodo stipetur. Primò quòd æger, viribus à Narcotico instauratis, pituitam
F 4 validiùs

validiùs expectorare valeat. Dein quòd Saliva quæ excreatur, licet parciòr sit, rectiùs tamen excocta est, quàm si Anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyalismi defectus hic partialis plusquam compensatur faciei manuumque tumore, qui ex repetito Paregorici usu & certior est & major in iis diebus quibus hæ partes solent intumescere: facies sc. ab octavo die usque ad undecimum, (quo tempore ferè incipit subsidere) manus verò ab undecimo, usque dum pustulæ eas obfidentes maturuerint. Atque fidenter assero, neminem in hoc morbo probè versatum posse negare, utriuslibet horum tumorum absentiam, quo tempore se debent ostendere, pejoris esse ominis, quàm Ptyalismi interceptum. Me quod attinet, longè tutius esse autumo, Ptyalismi compescendi discrimen subire,

bire, quàm à Narcotico abstinere: quod ita impensè morbus hic efflagitat, ut in eo rudis sit oportet & parum observationi deditus, qui ægros suos subsidio tanto defraudat.

Non verò ita capienda sunt quæ hætenus disserui, ac si ego quotidianum Diacodii usum, vel eâ quæ convenit dosi, in tenellulis Infantibus qui Variolis Confluentibus laborant, suaderem, nisi morbus periculum grave intentat: idque duabus de causis; primò quia usque adeò non calent Infantes, atque illi quorum vitæ fax plenius accensa jam luculentiùs ardet; dein quòd Narcoticorum jugiter assumptorum vim non ita bene ferat ætas mollior, & magis infirma. Adde quòd sponte suâ somno ferè perpetuo morbi tædia fallunt Infantes. Nihilominus quoties vel phrenesi illi corripiuntur, vel pustulæ mali moris sunt,

sunt, Anodyna omnino indicantur; horum enim utrumque sanguinis atque spirituum animalium motum interturbatum plus satis evincit.

Duo hæc quæ adèò prolixè tractavimus, nempe ista methodus quâ inhiberi debet præpropera materiæ Variolosæ primis in diebus assimilatio, tum & altera, quâ motus spirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus, est præcavendus, duo sunt quasi Cardines in quibus omnis huius morbi Curatio vertitur. Quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala quòd utrique huic discrimini non satis occurreretur, funesta illa symptomata invitant, quibus Variolarum tragedia absolvitur. Quocirca cum præcipuæ hæ fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero satis, nihil amplius mihi restat agendum; in quantum sc. Medicus

dicus sum, non verò formularum medicarum Præscriptor: Quas ego duas, sive Artes, sive Dotes, sive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo à se invicem distare arbitror.

Unum adjicio, si Epispastico opus fuerit, id peramplum & satis acre ægri Nuchæ applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmaturè appositum vim epispasticam ante diem Undecimum, in quo de summâ rerum agitur, amiserit; neque in eum ipsum diem rejiciatur, quo jam tardiùs adveniens, illo temporis articulo obesse possit, præ calore & æstu quem sanguini imprimit cum Febre Secundariâ vix pari Marte tunc decertanti. Opportunissimè itaque applicabitur Epispasticum nocte illâ quæ magnam morbi crisin præcedit, mox ab assumpto Paregorico, quod

quod tunc erat exhibendum. Apposito per id temporis Vesicatorio, dolor quem ejusdem morsus adferret prorsus desinet ante diem illum quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipso tempore dabitur exitus quo eo est opus ad vincenda mala ista quæ illum diem præstolantur. Hoc enim primùm tempore, quod in hujus morbi Historiâ fusè deduxi, facies quæ hætenus inturgescebat, jam detumescere incipit, & salivatio, quæ hucusque pleno amne fluebat, decrescere, condensato jam, & non nisi ægrè excreto, qui eam excitabat, humore. Ut verò mittamus Epispasticum illud tum faciei detumescentiæ, tum etiam imminutæ Salivationi quantantenus substitui, Febri insuper Secundariæ perdomandæ aliquatenus conducit : quæ nunc temporis invalescit, sanguine quasi obruto & penitus

nitus infecto puris copiâ à totidem abscessulis resorptâ ; adeò ut in omnibus ferè , quos unquam tractavi Variolis laborantes, observaverim, pulsum in carpo salientem ægrè percipi posse hoc tempore , utut facile se & pridie hujus diei & postridie etiam, digito exploratori se proderet.

Sed inter ea quæ à capite sive derivant sive revellunt, nihil æquè mihi videtur operari ac Allium pedum plantis applicitum. Quod Allium revera attrahat, manifestum est à vesiculis quas sæpe excitat, & à dolore illo non ferendo, quem nonnunquam, licèt rarò, affert, etiam non excitatis vesiculis, humores sc. in partes illas invitando ; unde dolor tam vehemens quandoque exortus est, ut cataplasmate è mica panis similaginei in lacte cocti eundem sedare necesse habuerim : In adultis
itaque

itaque qui Variolis Confluentibus laborant, Allium incisum & linteo involutum plantis pedum admove-re soleo, à die octavo in quo primum facies intumescit, donec jam morbus periculo omni vacet; singulis diebus renovandum.

Neque interim istud mihi præter-eundum est, ægrum sc. à carnibus, durante morbo arcendum omnino esse, & cerevisiam lupulatam eam-que tenuissimam tantum pro potu concedendam. Jusculis Avena-ceis, pomis coctis, & jam dictâ Cerevisiâ commodissimè interea vitam tolerabit. At verò instante jam maturatione, ubi particulæ purulen-tæ in sanguinis massam regurgitan-tes eandem tabo suo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot, sin-gulis auroris & noctibus ægro in-dulgere. Stragula quod attinet, & Iodices quibus æger in lecto est con-regendus;

tegendus, neque plura sint illa, neque pauciora quàm quibus sanus utebatur. Quin & liberum ei sit, quoties voluerit, se ab hâc in illam lecti partem transferre, quo præpediri possint sudores isti symptomati- ci, quos ægro nocere, satis, opinor, evici. Eodem pacto etiam præcavebitur effe- rator exanthematum phlogosis excita à nimio calore quem carnes contrahunt, quoties æger semper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem aliàs prolixius disserui.

Casum nuperrimum, ceu specimen integræ hujus Praxeos, subne- ctam. Hâc ipsâ hyeme me accer- sebat fœmina Nobilis, Domina *Dacres*, ut quendam suum nepo- tem Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam sanguineo & ætate florentem Medicus cura- rem. Pridie cœperat febricitare vehementer;

vehementer ; colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat ; dorsum plurimùm dolebat. His malis solatium quærens & levamen, lectum petebat, & tum stragulis acervatim injectis, tum calidis assumptis liquoribus sudores per diem integrum omni ope sollicitabat, sed frustra, cùm tanta ad vomendum proclivitas, & alvi fluxus, licèt modicus, omnem sudorificorum vim eluderent : Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multùm increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras suspicabar, easque insigniter confluxuras, tum ob ætatis vigorem, tum etiam quòd sanguinem multùm excalefecerat irritò sudoris extorquendi conatu, (quo quidem, si modò æstate ægrotaverat, & mictum sanguineum & maculas purpureas certò advocaverat) tum verò maximè ; quòd semper
obser-

observaverim in juvenibus immani vomitione, ægritudine, & dolore præter solitum vexatis; Variolas insequentes ultra modum confluisse. Meum itaque esse ratus ut nullum non lapidem moverem quo præproperam materiæ Variolosæ assimilationem obstruerem, à lecto illum arcebam, nisi statis prius horis somni. Die sequenti, (tertius is erat) Variolis nondum comparentibus, sanguinis uncias octo è dextro brachio manè extrahi curabam: optimus erat ille floridusque, cum adhuc spirituosum tantum *μύσμη* exceperat, nondum verò putredinem illam quam conciliat longior morbi mora, & in eorum sanguine ut plurimum conspicitur qui nuper ab hoc morbo convaluerint. Horâ quintâ post meridiem diei ejusdem, Infusionis Croci Metallorum unciam unam exhibui; ex quâ satis

G

commode

commodè vomebat, & ægritudine levatus, longè melius habere visus est, jam haud invitus à lecto abstinens, à quo prius ægerrimè se divelli patiebatur, ægritudine & vertigine mactatus. Die quarto, manè accedens, exanthemata quibus præcavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conspexi, ut ab insigniori, quem minitabantur, confluxu, ægri vitæ metuendum est. Diligenter itaque cavebam ne lecto interdiu committeretur, consulebam etiam ut Cerevisiam tenuem Spiritu Vitrioli instillato acidulatam potaret. In his ad sextum usque diem perseverabat; quibus diebus licèt non ægrotaret, sed aurâ liberius vescens multùm reficeretur, tamen alvo subindè laxiore fuit. Jam sub meridie non valebat ulterius, quòd hîc fieri assolet, se à lecto abstinere; decubuit itaque usque ad finem

finem morbi, me non reluctante, cum nunc erupissent pustulæ omnes, quæ, non obstante meo omni conamine, plus satis confluebant. Quamvis enim pauciora erant exanthemata iis quæ in nonnullis observavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen quàm plerisque eorum qui sanantur solent prodire. Hæc primum nocte Syrupi de Meconio Unciam unam in Aq. flor. Paralyf. propinabam, singulis deinceps noctibus repetendam; suadebam etiam ut non aliis stragulis, quàm quibus sanus assueverat, tegeretur; ut Jusculis Avenaceis, & Hordeaceis, nonnunquam etiam pomo cocto vesceretur; Cerevisiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium incisum & panno lineo inclusum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum quotidie donec extra aleam consisteret. Post hæc pro

augescentium pustularum genio omnia cedebant, usque ad decimum diem; quo tempore manè eum invisens, licèt mediocriter se haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quasi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Mox itaque procellam veritus imminentem, Paregoricum suprà laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia & pacata; eadem nocte Syrupi de Meconio Sesquiunciam præscripsi. Sequentè aurorâ, diei sc. undecimi, cùm post exolescentem vim Anodynæ quod hesternâ nocte sumpserat, jam de novo esset irrequietior, Diacodii iterum Sesquiunciam extemplò ingessi, vesperi item tantundem, atque eandem dosin mane & serò ut assumeret quotidie consulebam, donec omnino convalesceret. Paruit æger; neque aliquod nos deinde symptoma exterruit, nisi quòd
urina

urina ei quandoque supprimeretur, (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genibus innixus in lecto reddebat. Ptyalissimum quod spectat, quantumvis salivæ copia frequenti Anodynorum in tam largâ dosi repetitione aliquantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum usu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manusque debito tempore pro votis intumescebant. Die decimo octavo è lecto surgebat, & tunc primum jusculum è pullorum carnibus indulgebam, à quo per gradus indies ad victum consuetum redibat. Die vicessimo primo sanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qui Pleuriticorum sanguinem æmulabatur, & puris ferè instar erat. Denique ad quatuor vices, spatio interposito, purgatus fuit.

augescentium pustularum genio omnia cedebant, usque ad decimum diem ; quo tempore manè eum invisens, licèt mediocriter se haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quasi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Mox itaque procellam veritus imminentem, Paregoricum suprà laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia & pacata ; eadem nocte Syrupi de Meconio Sesquiunciam præscripsi. Sequentè aurorâ , diei sc. undecimi, cùm post exolescentem vim Anodyni quod hesternâ nocte sumpserat, jam de novo esset irrequietior, Diacodii iterum Sesquiunciam extemplò ingessi, vesperi item tantundem, atque eandem dosin mane & serò ut assumeret quotidie consulebam, donec omnino convalesceret. Paruit æger ; neque aliquod nos deinde symptoma exterruit, nisi quòd
urina

urina ei quandoque supprimeretur, (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genubus innixus in lecto reddebat. Pryalissimum quod spectat, quantumvis salivæ copia frequenti Anodynorum in tam largâ dosi repetitione aliquantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum usu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manusque debito tempore pro votis intumescebant. Die decimo octavo è lecto surgebat, & tunc primùm jusculum è pullorum carnibus indulgebam, à quo per gradus indies ad victum consuetum redibat. Die viceffimo primo sanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qui Pleuriticorum sanguinem æmulabatur, & puris ferè instar erat. Denique ad quatuor vices, spatio interposito, purgatus fuit.

Hic subinnuam, quòd quoties in his pagellis dies ab Invasione v. gr. sextum, undecimum, &c. nominaverim, non ita accipi id velim, quasi Variolæ Confluentes tertio nunquam non die erumperent; cum satis sciam quandoque ita accidere, etiam in iis qui vel maxime confluunt (uti etiam aliàs observavi) ut pustulæ non nisi post aliquod à die tertio temporis spatium se exerant. Eruptio autem ut plurimum in diem tertium ab Invasione incidit, & ut plurimum, qui (ex. gr.) die Lunæ confluentibus Variolis primum laborare incipit, die Mercurii sequenti pustularum primitias in cute summâ deprehendet, & Jovis dies ab illo die Lunæ secundus, undecimus ille erit, periculi plenissimus, nisi interposuerit se Medicus.

Atque hic iterum repeto Theoremata hæc omnia ad Confluentes
tan-

tantum Variolas referri debere, quæ in genere distincto nullum prorsus usum habent, nec ab illo exposcuntur. Et tam sibi quàm aliis imponunt, qui attollunt cristas quoties eos sanaverint quibus Exanthemata numero pauca, eaque interstincta efflorescebant. Si tentare libeat, quantum in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur; maximè quoties vel florescentes ætate, vel eos qui immodicâ vini ingurgitatione nimium incaluerint, hic morbus invaserit. Ne in levioribus excercitati, ita toto cœlo aberrant, ut se eos servasse existiment, quos ipsi Adstantes non occiderint.

Verum dissertatiunculam hancce non prius finiam quàm ubi retulero quæ mihi, dum hæc scriberem, suo ore narravit Amicissimus Dominus *Carolus Goodall*, M. D. Collegii Medicorum

dicorum Socius, atque impræsentiarum Censor : quod mihi ideò faciendum duxi quo meliùs iis fidem conciliem, quæ tum hîc, tum alibi & de Petechiis & de miçtu sanguineo affirmavi : utrumque nempe hoc symptoma quoties Acutis morbis accedit, atrociori sanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Casus ita se habuit.

Juvenis annorum quasi 27. habitu corporis extenuato, & calido temperamento præditus, Febre violentâ & continuâ correptus est mense Junio, Anno 1681. Lingua erat sicca & scabra, sitis vehemens, pulsus celer, dolor regionem cordis scrobiculo vicinam discruciebat, dorsum verò imprimis, (in quo jugiter desæviebat,) sanguinem subinde mije-
bat, tum & Petechiæ coloris subsusci-
collum, pectus, & carpos dense inside-
bant. Die sexto accersitus Medicus,

& ægrum de vitâ periclitari à nimia urine sanguinolentæ excretionē comperiens, Indicationes curativas ad sanguinem refrigerandum incrassandumque, tum etiam ad vasorum oscula, quæ in Renibus relaxata debiscebant, obturanda dirigendas censebat.

Præmissis itaque tum Venæsectione, tum Bolo lenitivo, ægrum, ut à lecto quantum fieri potuit, se abstineret, seriò monuit, cum à continuo lectuli calore mitum sanguinis promoveri non dubitaret: suadebat etiam ut in culcitra corio tecta æger potius dormiret, supinus non nisi rarissimè jaceret, lac aquæ permistum ut potaret, Panatellâ, oryzâ lacti incocta, pomis coctis, sive solis, sive aquæ fontanæ intritis, & saccharo edulcoratis vesceretur. Medicamenta ordinabat sequentia.

℞ Fl. ros. rub. ʒvi. cort. inter. Querc. ʒß. Sem. Plantag. parum contus. ʒiii. Aq. Font. ℥ii. Sp. Vitriol. q. s. ad gratiam

tam aciditatem: infundantur in vase clauso calore leni per quatuor vel sex horas. Colat. add. aq. Cinnam. bord. ℥iii. Sacch. albiss. q. s. ut f. Tinctura gustui grata, de quâ sæpiusculè bibat die noctuque.

Enema è lacte cum Syrupo Violaceo injiciebatur horâ à meridie secundâ: & horâ somni sequens Haustus propinabatur.

℞ Aq. fl. Paralyf. Plantag. Cinam. bord. an. ℥β. Aceti stillat. ℥ii. Syr. de meconio ʒvi. M.

Die septimo, symptomatis vix se remittentibus, enema jam descriptum singulis diebus injiciendum curabat Medicus, tum etiam Emulsionem, Haustumque ad hunc modum præscribebat.

℞ Sem. Cichor. Endiv. Lactuc. Portulac. an. ℥ii. Sem. cydon. Papav. alb. an. ʒβ. Amygd. dulc. excort. n. iiii. contundantur simul in Mortar. marmor. sensim affundendo Aq. Hord. ℥β. colat. add. sacchar.

Jacchar. Chryſtall. q. ſ. ſ. Emulſio, de qua bibat cochl. xii. quartâ quaque horâ.

ꝛ Aq. fl. Paralyſ. Nymph. germin. Querc. Plantag. an. ʒʒ. Aceti ſtillat. Aq. Cinam. bord. an. ʒiii. conſect. de Hyacinth. ʒʒ. Syr. de meconio ʒi. M. ſ. Hauſtus horâ ſomni ſumendus.

Die oĉtavo, cū adhuc inſtaret Febris, ſanguis Urinæ immiſtus copioſius exiret, & Petechiæ in præmemoratis partibus numeroſæ comparerent, omnia hæc ſymptomata à ſanguinis calore, tenuitate & acrimoniâ, oriri conjeĉtans, ſanguinem ſecundâ vice detraxit, liberaliorem cereviſiæ tenuis uſum, cui Vitrioli ſpiritus ad gratum acorem prius inſtillabatur, conceſſit: quam cū ſaſtidiret æger, Poſſetum è ſucco limonum & lacte ei indulſit, uti etiam limonium pulſam in taleolas diſiſam & ſaccharo involutam. Addebat & ſequentia.

ꝛ Conſ. Lujul. Cynorrhod. an. ʒʒ. conſect. de Hyacinth. ʒiii. Diaſcord. ʒiʒ. corall.

rall. rub. preparat. sang. Dracon. Bol. Armen. an. ʒi. Syr. è Symphyt. & Pilsell. an. q. s. ut f. Opiata, de quâ capiat quantitat. Avellana sextâ quâque horâ, superbibendo haustulum feri lactis succo limonium facti & sacch. alb. edulcorat. vel Decocti Vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.

Haustus hesternâ nocte præscriptus repetatur cum Syr. de Mecon. 3x.

Nono die Petechiæ paulatim evanescebant, Urina minùs sanguine scatebat, quique inerat sanguis faciliùs separabatur, & matulae fundum libentius petebat: hortabatur itaque ægrum ut in Remediorum horum usu perseveraret, & diebus aliquot elapsis sequentia adjiciebat, ad eundem scopum collimantia.

℞ Conf. Ros. rub. per setaceum trajeet. & Vitriolat. ʒiv. Balsam. Lucatel. ʒii. Bol. Armen. Sang. Dracon. Spec. Eleænar. Diacorall. an. ʒi. Syr. è Corall. q. s. ut f. Elect. de quo cap. quant. Nuc. Moschat,

Moschat. bis de Die, superbibendo haustum Emulsionis sequentis.

℞ Sem. Lactuc. Portulac. an ℥iiii.
Cydon. ʒiβ. Papav. alb. ʒβ. Amygd. dulc.
excoct. n. v. contund. in mortar. marmor. sensim affundendo Aq. Plantag. ℥ii.
Aq. Cynam. Hord. ʒii. Colat. add. Sacch.
q. s.

His remediis, favente numine, aeger intra septimanas tres à Febre & horrendis illis quæ memoravimus symptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urinâ tum colorem naturalem tum consistentiam recipientem, paulatim ad sanitatem & vires pristinas rediit.

Quamvis autem symptomata ista jam dicta Febri continuæ accrescerent, non verò illi morbo de quo nos suprâ egimus; cùm tamen quoties utrumlibet ea comitantur, à vehementi inflammatione & sanguinis nimîâ attenuatione, unde sanguis per oscula vasorum quasi vi
exigitur,

exigitur, semper ortum ducant; nullus dubito quin par Methodus in tantâ causarum paritate omnino sit adhibenda, quantum sc. fert utriusque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hîc subnectere. Quam quidem si quis vel mihi insensissimus, (cùm tamen alienos mores è propriis æstimans, nullum inimicum habere sperem) præstiterat, tamen veritate victus, præclarissimam eam fuisse omnium, quas unquam novi, curationum, lubens faterer: quum jamdiu compertum habeam quàm sit fatale Febricitantibus sanguinem cum Urina excernere. Cùm verò idem amicitia mihi sit conjunctissimus, quanto cum animi prolubio & Veritati & Viri Amantissimi famæ mihi litandum erat? Hic enim ille est qui cùm pauci admodum me vel

vel minimum quid in re medicâ sive indagandâ sive etiam excolendâ profecisse asserere auderent, maledicorum torrenti se medium objicere sustinuit, atque me pari zelo ac fide tutabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam insigni devinctus, nunquam tamen nisi eas, quas commeruit laudes, prædicarem, cum perinde ferè sit improbum sive opprobrio sive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque à veritate discedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, si Virum hunc ego nemini, inter eos qui mihi hætenus innotuere, probitate secundum fidenter affirmaverim, cum in tot annorum spacio quibus eo familiariter usus sim, nec dicto quemquam lædere, quanto minùs factò, sibi permiserit. Quantum verò in eâ quam profitetur Arte præcellat, modò Deus vitam ei concesserit,

concesserit, brevi satis elucescer; cum Eruditioni haud vulgari quâ omnes Medicinæ tam Antiquæ quàm Modernæ tractus perlustraverit, exquisitissimam in subtilioribus Praxeos minutiis indagandis solerti-
am (sine quâ nemo unquam Medicinam meritâ cum laude faciet) catus attulerit: Unde etiam Æg-
rum suorum votis, Bonus Felixque cum primis respondet.

Hæc demum sunt quæ ipse de hoc morbo sentio, quæ non mihi suggestit phantasiæ imaginatricis temeritas, sed Phænomena Practica edoc-
cuere. Neque sanè capio quî fieri possit ut fallatur is qui cogitationes suas omnes merâ ac nudâ ejus sive Artis sive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam sibi perdiscendam & cum laude excercendam proposuit: aut è contrâ quî possit fieri ut non tam in ipso se quàm in aliis

aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam disperdit, quæ cum Praxi nihil prorsus habent commune. Et sicuti haudquaquam faustus probusve navis ad Clayum Gubernator fuerit ille, qui non tam ad breviam & saxa submarina agnoscenda evitandaque, quàm ad causas Fluxûs Reflexûsque maris speculandas animum adverterit (quod quidem cum Philosopho sit dignissimum, ab eo tamen perquam est alienum, cui id tantum negotii datum est ut navis non submergatur) ita neque Medicus, cui non alia quàm curandorum morborum provincia decernitur, quantumlibet ingenio cæterisque animi dotibus valeat, in Arte verè Medicâ proficiet, qui non tam in occultâ & tortuosâ illâ Methodo, quâ Natura morbos parit alitque (â quâ etiam eorundem Historia pendet)

H

det) indagandâ, atque in remediis eadem adaptandis omnes animi vires intendat, quàm in curiosis & ~~in~~ speculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod spondet Medicina) ne hilum facientibus. Quæ quidem prævaricatio non solùm in causâ est quòd genus Humanum commodis illis & emolumentis priveretur, quibus à plurimorum ingenio animique dotibus augeri potuisset, sed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potius sit Ars, quàm Medendi. Atque eo tandem deventum est, agris vivendum moriendumve sit, prout Philosophus vel conjectando scopum attigerit, vel ab eodem aberraverit; quod in lubrico semper est atque ancipiti, cùm primi isti speculationum repertores, non minùs quàm eorum mancipia, & servum

servum pecus, de cerebrosis istis commentis bello quasi internecino invicem digladiantur, attramen nemo fortasse omnium ipsam veritatem assequatur. Quamvis enim, si mentem seriò applicuerimus, quid de facto agat Natura, & quibus in operatione suâ utatur organisprehendere valeamus; modus tamen quo illa operatur, mortales, aut ego fallor, semper latebit. Neque hoc mirum est, cùm longè (imò supra omnem humanum captum longè) credibilius sit nos misellos homunciones, ab illustri viræ lucisque regione exulantes, methodum quâ in fabricandâ machinâ usus est sapientissimus Artifex, capere nullatenus posse; quàm Fabrum Ferrarium rudem prorsus & imperitum, nescire quo pacto concinnetur Automaton Horarum index, cujus structura & motus exquisitissimam artis

H 2 elegans

elegantiam præ se ferunt. Sicuti de facto constat Cerebrum omnis tam Sensûs quàm Motûs fontem esse, tum etiam & Cogitationum & Memoriae officinam, & tamen non est possibile à diligentissimâ ejus inspectione contemplatione mentem usque adeò illuminari, ut intelligere possit quo pacto substantia ita crassa & quasi pulpa quædam, neque operis, ut videtur, usque adeò affabre elaborati, usui ita nobili & facultatibus tam præcellentibus queat sufficere, neque exinde assignare quis potis est, quâ ratione ex naturæ ejus vi & structurâ partium, sive hæc sive altera ista facultas necessario fuerit exerenda.

Atque hæc de Variolis Confluentibus: Quibus si addantur quæ in Historia Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, summam habes eorum quæ mihi hæctenus innotere, ea-
que

que omnia diligentissimè, quod à me fieri potuit, trutinata atque expensa.

Accingo me jam (quoniam tu id postulas, Vir Eruditissime) ad ea exponenda quæ de Affectionibus Hystericis hætenus observatione comperi. Quas quidem, per obscuram & difficilem, præ cæteris qui homines vexant, morbis, diagnosis habere, tum etiam ægrius curationem admittere, lubens fateor. Attamen ut potero morem tibi geram, eâ, quæ Epistolæ convenit, brevitate; quam sane à me exigit valetudo infirmior & quasi vacillans, hæc præsertim anni tempestate, quâ mihi verendum est, ne si pertinaciùs cogitationibus indulsero, Podagræ mox paroxysmum accersam. Paucis itaque expediam quæ hîc habeo dicenda, methodo, quâ uti soleo, insistens; brevem sc. morbi Historiam

riam tradens secundum vera Naturæ Phænomena ; tum etiam medendi rationem subnectens quæ mihi optimè cessit ; quamque non tam librorum lectio, quàm experientia propria, Magistra haudquaquam infida, jam olim suggessit.

Hic morbus, si rectè calculum pono, Chronicorum omnium frequentissimè occurrit, & sicuti Febres cum Appendicibus suis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos simul sumptos si comparentur, complent, ita Affectus Hysterici (vel isti saltem qui eo nomine insigniuntur) ad reliquæ partis Tertix dimidium assurgunt, hoc est, Chronicorum pars media sunt : Fœminarum enim paucissimæ (qui sexus Adultorum dimidia est pars) ab omni horum affectuum specie prorsus liberæ sunt, si istas excipias quæ laboribus assuetæ durè vitam tolerant. Quinimo

Quinimo non pauci ex iis Viris qui vitam degentes sedentariam chartis solent impallescere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retrò Antiquitas symptomata illa Affectibus Hystericis adnascentia Utero semper vitio verterit, si tamen Affectiones Hypochondriacas vulgò dictas, quas Splenis aut Viscerum nescio quorum obstructioni imputamus, cum mulierum Hystericarum symptomatis conferamus, vix ovum ovo similis, quàm sunt utrobique Phænomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum est Fœminas multo crebriùs hoc morbi genere corripì quàm solent Mares, non quòd se Uterus magis malè habeat quàm alia quævis corporis regio, sed ob causas infrà explicandas.

Sed nec spectabilior est hujus morbi frequentia, quàm varietas illa multiformis quâ se ostendit, &

H 4

nullos

nullos ferè non æmulatur ex iis affectibus quibus atteruntur miseri Mortales. Quamcunque enim corporis partem infederit, symptomata, qualia ei competunt parti, statim producit : Et nisi Medicus tam sagaci quadam solertiâ & Δεινότητι, quàm in Arte peritiâ valeat, fraus ei fiet, atque ista symptomata à morbo aliquo essentiali hujus vel illius partis, non verò ab affectione Hystericâ, pendere arbitrabitur.

Quandoque v. gr. Capitis arcem occupans, Apoplexiam facit, quæ similiter Hemiplegiâ solvitur, eam omnino referens Apoplexiam, quâ tum ætate, tum mole corporis grandiores siderantur, & quæ ex eo nascitur quòd, Cerebri cortice pituitæ copiâ referto ac scatente, Spirituum Animalium meatus ac semitæ intercludantur : à quâ quidem causâ, quæ scæminis Hystericis accidit Apoplexis,

plexis, oriri nullatenus videtur, cùm easdem haud infrequens adoriatur confestim à partu, magnâ sanguinis vi simul ejectâ, & vel partui laboriosiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeatur.

Quandoque Spasmos horrendos gignit, Epilepsiæ persimiles, Ventre & præcordiis guttur versus intumescantibus, & nixus ita fortes edente ægrâ, ut licet aliàs mediocrium tantum fuerit virium, jam omni Adstantium ope vix retineri queat, incondita interim atque inarticulata quædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc species, quæ uteri Strangulatus vulgò audit, familiarior est, temperamento sunt ut plurimum plus quàm solet sanguineo, & habitu corporis ad Viragines accedente.

Nonnunquam exteriorem Capitis partem occupat, Pericranium inter
Crani.

Craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantum particulâ quæ transverso pollice contegi possit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc species Clavus Hystericus mihi est, istas præ cæteris fatigans, quæ Chlorosi laborant.

Nonnunquam in partes incidens Vitales, ita vehementem Cordis Palpitationem excitat, ut quæ eam patitur fœmina pro indubitato habeat, sonitum Cordis in costas arietantis etiam ab adstantibus omnino debere percipi. Hæc species eas maximè infestat quæ extenuato sunt corpore, & crassi minùs firmâ, quæque Extabescentium penè formam præ se ferunt; tum etiam Juvenulas Febre albâ pallecentes.

Nonnunquam Pulmones obsidet, unde æger creberrimè tussit & ferè

ferè sine intermissione, nihil prorsus expectorans: & quantumlibet hæc Tussis species non ita valido nisu thoracem concutiat atque illa quæ Convulsiva dicitur, Explosiones tamen longè frequentiores sunt, æger præterea non ita sensu valet. Hæc autem Tussis Hystericæ species oppidò rara est, & fæminas pituitâ scatentes præ cæteris exagitat.

Nonnunquam in Colon, & regionem Scrobiculo Cordis subten-
sam impetum faciens, dolorem vix
ferendum infligit, Iliacæ Passioni
haud absimilem; ubi ægra immo-
dicè vomit, colluviem quandam
Viridem, Bili, quam Porraceam
appellant, ferè parem, nunc etiam
insoliti alicujus coloris, rejiciens.
Sæpè etiam postquam ægra ad mul-
tos dies jam dicto dolore (qui vel
Stoicorum ἀνδρα expugnaret) &
continuo vomituritionis conatu tan-
tūm

tum non fuerit enecta, tandem Ictero intensiore omnem corporis superficiem ad instar Croci tingente, solvitur Paroxysmus. Aegra interea diris mentis angoribus pressa, omnem recuperandæ Sanitatis spem prorsus abjicit: quæ quidem animi dejectio & quasi desperatio quædam, non magis, quantum ego observavi, ab hac Hystericorum Affectuum specie sejungitur, quàm sive Dolor sive Vomitus præmemorati. Atque hoc genus in istis præcipuè locum habet quæ corporis habitu laxiore crudoque sunt, tum & in iis quæ Infantes grandiusculos, cum ingenti sui & naturalium vitæ staminum dispendio, sunt enixæ.

Quandoque hoc malum in alterutrum ex Renibus incurfans, atrocissimo quem istic parit dolore, Paroxysmum Nephriticum omnino mentitur, idque non solum doloris genere

genere locoque quo sævit, sed & ad-
scitis Vomitionibus immanioribus,
tùm etiam nonnunquam ex eo quòd
dolor per Ureterum ductus propa-
getur. Ita ut ægrè admodum dig-
nosci queat, utrùm hæc symptoma-
ta ab incluso Calculo, an verò ab
affectu aliquo Hysterico enascantur,
nisi fortè Casus aliquis acerbior ægræ
animum paulo antequam corripe-
retur discrucians, aut materiæ viri-
dis per vomitum rejectio, sympto-
mata ista Affectioni potius Hysteri-
cæ quàm Calculosæ tribuenda esse
docuerint. Sed neque Vesica ab
hoc Pseudo-symptomate atque e-
mentito Affectu immunis est, cum
non tantùm ipsa ab eo doleat, sed
& Urina supprimatur, perinde ac
si Calculus eam obstrueret, qui ta-
men nullus est. Rarissimè autem
cernitur postrema hæc species Vesi-
cæ attingens; quæ verò Renum
calculum

calculus imitatur, non ita raro. Utraque eas solet invadere fœminas, quarum vires repetitis sæpe paroxysmis Hystericis jam fractæ sunt, & sanitas corporis detrita.

Nunc in Ventriculum decumbens, continuas Vomitiones excitat; nunc etiam Diarrhœam, quoties sc. in Intestina effunditur: at neutrum horum symptomatum sequitur dolor, licet in utroque persæpè compareat dictus ille succus viridis. Utraque hæc species iis familiaris est, quas frequentiores paroxysmi Hysterici debilitaverunt.

Atque ut hic morbus omnes ferè partes Internas infestat, ita etiam nonnunquam & Exteriores, carnemque musculosam occupat, maxillas sc. humeros, manus, crura, tibias, nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is qui tibias distendit tumor præ reliquis conspicuus

conspicius est. Cùm enim in Hydropticorum tumoribus duo hæc semper observari possint, ut tumor sc. sub vesperam se majorem exhibeat, tum etiam ut pastæ instar mamentis, vestigium digiti fortius impressi formamque referat; jam in hoc altero, tumor matutino tempore protuberantior est, nec digito cedit prementis, aut vestigium ullum manet. Plerumque etiam tibiæ alterutram tantum inflat: de cætero sive magnitudinem spectes, sive etiam superficiem, Hydropticorum tumores ita ad amussim æmulatur, ut ægræ se haud facile ab eâ quæ insedit sententiâ, dimoveri patiantur.

Sed neque ipsi Dentes (quod vix credas,) ab hujusce morbi insultu se possunt defendere: licet neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, saltem qui per-
cipi

cipi queat, dolori sive ansam præbuerit, sive vehiculum: qui nihilo minus nec mitior est, nec contractior, aut expugnatu facilior. Isti verò tum dolores, tum tumores quibus afficiuntur partes exteriores, quas supra memoravimus, eas præcipuè scæminas adoriuntur, quæ, longâ paroxysmorum Hystericorum serie ac impetu violento tantum non exanimatæ, vitam ducunt vix vitalem.

Inter omnia verò morbi hujus tormenta, nullum se tam crebrò ingerit quàm dolor in Dorso; quem certo certius persentiscunt quotquot vel levissimè hoc affectu tanguntur. Quinimo id habent effectum commune dolores prædicti, quòd illa cui inhæserant regio, etiam post eorum discessum, tenera sit, & quasi fustibus probè fuerit dedolata, tactum refugiat; quæ quidem teneritudo sensim evanescit. Hoc

Hoc interim observatu dignissimum est, quòd non rarò notabilis quædam externarum partium refrigeratio symptomatis his omnibus viam quasi sternit, & plerumq; non nisi paroxysmo finito dispellitur: quam quidem refrigerationem haud semel, isti ferè, quâ rigent cadavera, parem comperi, pulsu nihilominus rectè se habente.

Addo, quòd Hystericæ ferè omnes, quotquot ego hætenus tractavi, de spirituum dejectione sive subsidentiâ (ut cum illis loquar) conqueruntur; pulmonis regionem indigantes, quoties locum, in quo hæc spirituum contractio seu subsidentia sentitur, volunt designare.

Demum mulieres Affectione Hystericâ laborantes, nunc in risum effundi, nunc in lacrymas pariter immodicas solvi, nullâ ~~negat~~ manifestâ sive illum, sive has extorquente, nemini non est notum. I In-

Inter omnia verò quæ in hoc morbo comparent Phænomena, illud maxime proprium est atque ab eo ferè inseparabile, quòd sc. ægræ urinam subinde reddant planè limpidam ad instar aquæ è rupibus scaturientis, idque satis copiosè; quod quidem ego sigillatim percontando, in omnibus ferè didici signum esse Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis Hystericos, in Maribus Hypochondriacos appellandos censemus. Atque in Masculis nonnunquam observavi, quòd mox ab excreto lotio coloris Citrini (imò proximo ferè temporis momento) violentiori aliquo animi motu derepentè perculsi, statim urinam, Crystallum claritate æmulantem, magnâ copiâ & impetu diu continuato ejecerint; eò usque se malè habentes donec urina pristinum colorem induerit, & paroxysmus simul evanuerit.

Quin

Quin & omnibus tam Hystericis, quàm Hypochondriacis, quibus scilicet jam malum inolevit, id accidit, ut flatus quandoque nidosos è ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licèt moderatè tantùm & pro ratione appetitûs, tum etiam aliquando acidum eructent, acetum sapore referens, quoties in os ascenderit; læsâ nempe utrobique concoctione, & succis proinde à naturali statu interversis.

Neque hoc tantùm nomine infelices sunt, quòd corpus ita malè affectum & quasi conquassatum, ad instar ædium ruinas undiquaque minitantium, tantùm non corruat & fatiscat, cùm magis adhuc animo ægrotent quàm corpore: Cùm enim desperatio planè insanabilis de hujusce morbi naturâ sit, indignantur admodum quoties aliquis vel minimam de sanitate recupe-

randâ spem injecerit ; facile interim credentes omnia se, quæcunque in homines cadere possunt incommoda, quæque adeò fert rerum natura, perpeßuros ; tristissima quæque sibi ominantes, atque timorem, iram, zelotypiam, suspiciones, & siquæ atrociora sunt animi pathemata, vel ex levissimâ, vel etiam nullâ prorsus datâ ansâ, arripientes, & sinu foventes irrequieto anxioque ; ab omni interim gaudio, spe, lætitiâ abhorrentes : quæ si fortè occurrant, quando hæ raræ aves sunt, velocissimè avolant, animum interim haud minùs vehementer exagitantia, quàm solent mœstiora illa πένθος ; ita ut nullubi mediocritatem servant, in unâ levitate constantes ; nunc amant præter modum, mox odio eisdem sine causâ prosequuntur ; nunc hoc illudve sibi agendum proponunt, mox à proposito resiliunt, &

& quod cum eo pugnat aggrediuntur, sed neque hoc peragunt, ita animi pendentes, ut nunquam liceat quietâ mente consistere. Quodque de Superstitiosis asserit Orator Romanus, nostris hîc Melancholicis pulchrè quadrat. *Perfugium videtur omnium laborum & sollicitudinum esse somnus, at ex eo ipso plurimæ curæ, metusque nascuntur; dum funera tantum in somniis, & denatorum Amicorum umbræ repræsentantur.* Ita tam animo quàm corpore excarnificantur, quasi hæc vita omnis Ignis esset Expurgatorius, in quo scelera alio in statu perpetrata jam luerent atque expiarent. Neque hoc tantum Maniacis accidit & furiosis, quos dicimus, sed etiam illis, qui, si hos animi impetus excipias, prudentiâ ac judicio valent, quique & meditationum profunditate, & sapientiâ orationis longè eos superant,

I 3 quorum

quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatæ. Ita ut non sine ratione observaverit Aristoteles; Melancholicos cæteris ingenio præstare.

At verò tam horrendus animi status, qualem suprâ delineavimus, non aliis competit, quàm iis qui diu multumque cum hoc morbo conflictati, tandemque subjugati, quasi victas manus dant: maximè si res adversæ, animi mœrores, sollicitudinesve, nimia in litterarum studio assiduitas, atque animi contentio, cum pravâ corporis diathesi conspicientes, oleum camino adjecerint.

Dies me deficeret, si omnia quæ Affectus Hystericos gravant symptomata enumerare velim; tam diversâ atque ad invicem contrariâ specie variantia, quàm nec Proteus lusit unquam, nec Coloratus spectatur Chamæleon. Proinde rectè
mihi

mihi videtur rationem subduxisse Democritus (quantumlibet in morbi causa hallucinaretur) ubi in Epistola ad Hippocratem missa, dileretè asserit, *Sexcentarum ærumnarum, innumerarumque calamitatum authorem esse Uterum.* Neque tantum multifaria sunt ista, sed nec regulâ aliquâ aut Typo uniformi se contineri patiuntur, quod in aliis hominum Affectibus tamen usu venit, sed quasi farrago sunt quædam *Φαινομένων* incomposita atque inordinata, unde perarduum est hujus morbi Historiam describere.

Causæ autem hujus morbi Procatarticæ seu externæ, vel sunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo sæpius, violenta quædam animi commotio à repentino aliquo, sive iræ, sive doloris, sive etiam timoris, & similium Pathematum, insultu. Quoties itaque

me consulunt Fœminæ de hoc illove corporis affectu, cujus ratio è vulgaribus Morborum dignoscendorum Axiomatis nequeat reddi, nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo de quo conqueruntur malo, tum præcipuè fatigentur, cum tristitia, ærumna, aut alia aliqua perturbatio eas malè habeat; quod si annuerint, jam satis superque mihi constat morbum in hâc, de quâ agimus, Tribu censendum; præsertim verò si diagnosin id clarior illustret, quòd sc. certis aliquot temporibus urinam limpidam & Crytalli æmulam, eamque copiosam simul excernant. His verò animi motibus, qui usitatiores sunt hujus morbi *συνεπείρας*, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inediâ pertinaciori, vel nimix humorum evacuationes, sive à sanguine intemperanter effuso, sive ab Emetico, aut

Ca-

Cathartico cui impares erant ægræ vires.

Jam verò ab hâc totius morbi imagine, secundum vulgatissima ejus *φαινόμυνα* depictam, proximo loco ejus Causæ Efficientes internæ sive *εγγενήμυνα* mihi veniunt pensitandæ, quantum eas, ex omnibus quas descripsimus Circumstantiis simul junctis, expiscari valeam. Pendent ergo Affectiones istæ, quas in sceminis Hystericas, in maribus Hypochondriacas insignire libet, quantum ego judico, à spirituûm Animalium *ἀνιμαξία*, unde factò impetu in hanc illamve partem plus quàm pro ratâ densi nimiiue feruntur, spasmos uti & dolorem excitantes ubi in partes sensu exquisito præditas irruunt, atque organorum, tum ejus in quod se ingerunt, tum istius à quo abscedunt, functiones pervertentes; cùm utrumque ab hâc tam iniquâ partitione,

tione, quæ naturæ œconomix penitus adversatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem *ἀνθρώπου* origo atque causa Antecedens, est debilior dictorum Spirituum Crasis, sive nativa ea fuerit, sive etiam adventitia, unde quâvis *συνέχεια* dissipatu faciles sunt & eorundem systema nullo ferè negotio dirimitur. Quemadmodum enim Homo quidam Exterior conspicitur ex partibus sensui obviis compaginatus, ita procul dubio & Interior est quidam Homo è debitâ spirituum serie & quasi fabricâ constans, solo rationis lumine contemplandus. Hic verò cum temperie corporis intimiùs conjunctus & quasi unitus, tanto ægriùs faciliùsve de statu suo dejicitur, quanto major est minòrve ea, quam à natura sortimur, Principiorum constituentium firmitas. Quamobrem Fœminas

nas longè plures quàm Masculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet istas natura magis delicatulo rarioreque corporis habitu (ceu vitæ molliori, & hominum deliciis destipatas) blanda donavit; Mares autem toroso corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colendâ, & repastinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliisque similibus, apti nati sint.

Dictam autem Spirituum ^{causam} hujus morbi causam esse, phænomena jam descripta satis probant; quorum præcipua tantùm attingam, à notissimo illo Affectu Hysterico, qui Uteri Strangulatus vulgò dicitur, initium faciens. Hic jam Spiritus, facto quasi agmine in ventre inferiore, catervatim magnoque impetu in fauces irruentes, spasmos excitant per omem quam transeunt regionem, ventrem inflantes ad instar
Globi

Globi prægrandis, qui tamen nihil aliud est quàm partium spasmo tentatarum convolutio & quasi conglobatio quædam, quæ non nisi magnâ vi reprimi potest & coerceri. Partes interim externæ massaque carnea à spiritibus, jam aliò raptis, magnâ ex parte destitutæ, eò usque frigescunt persæpè, non in hâc solâ Affectûs Hysterici specie, sed in aliis omnibus (quod priùs adnotatum) ut cadavera non frigeant magis. Pulsus interim qualis sanarum est, nec ægra ab hoc frigore de vitâ periclitatur, nisi illud ab evacuatione aliquâ enormiori præcedente originem ducat.

Idem etiam dici potest de violentiori isto Affectu Hysterico, qui externâ facie Colicam Biliosam, vel etiam Passionem Iliacam æmulatur: in quo ægra dolore vix tolerando in regione Cordis Scrobiculo circumpositâ,

positâ, unâ cum immani materiæ herbam colore referentis, evomitione, discruciat. Quod quidem symptoma haud aliunde nasci existimo, quàm à vehementi spirituum densè conglomeratorum in dictas partes impulsu, undè & spasmus, & dolor, & earum totalis facultatum subversio.

Neque ex eo quòd ista quæ in hoc Affectu sive per os, sive per sedem egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, statim conficitur, morbum hunc in humoribus residere, aut atrocissimum illum dolorem, ab humoris alicujus acrimoniâ partem cui inhæret dilaniantis, produci; quem idcirco pro minerâ morbi habeamus, ac proinde Remediis tam *αῖμα* quàm *καίτω* Catharticis radicibus extirpandum censeamus. Etenim de factò constat ægritudinem illam quâ laborant Navigantes (à
spiri-

spirituum animalium agitatione ortam, in fluctuanti ac irrequieto mari) colluviem coloris planè herba-cei ex hominum vel sanissimorum ventriculo exantlare, ubi primùm in mare longiùs sunt provecti, quibus tamen ante semihoram ultimò elapsam non inerat Bilis hæc, quam Porraceam appellare libet. An non & Infantes in Paroxysmis Convulsivis, in quibus spirituum Animalium maximè res agitur, tam per superiora, quàm per inferiora materiam ejusdem planè coloris ejiciunt? Quibus addendum est id quod experientia fermè quotidiana docet, sc. quantumlibet ejusmodi sive fœminas, sive infantes iteratâ Catharsi exhausierimus, attamen color jam dictus in eis quæ vel per vomitum, vel per sedem exeunt, usque visetur. Quin etiam à Pharmacis tam Emeticis, quàm Catharticis frequen-

tiùs

tiùs propinatis uberior materiæ viridis nascitur seges, cum ab utroque genere Spirituum ἀταξία provehatur: quæ vel, nescio quomodo, istarum partium fermentum destruit ac pervertit, vel in ventriculum intestinaque vi spasmodum succum aliquem alienæ indolis intorquet, qui humores ejusmodi coloribus inficere potis est. Chymix Sectatores, licet nondum ita bene cum illis sit, ut quæ in Organis suis πολυτέχνους Medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis præstent, quàm quæ contunduntur in Mortario, vel in ollâ decoquuntur, tamen curiosorum περιεργία eo usque gratificari norunt, ut duos liquores æquè limpidos clarosque ostendentes, ex iisdem invicem commistis saturatum colorem aliquem, quasi præstigiantes, possint exhibere. Et profectò ita lubrica est & evanida

evanida Colorum speculatio, ne nihil certi ex illis, de corporum in quibus apparent naturâ, queat deprehendi. Neque magis sequitur ea quæ colore viridi sunt, acria esse omnia, quàm omnia quæ sunt acria, viridi esse colore. Re itaque undique perpensâ, satis liquet dolorem immaniissimum qui hâc Colicâ Hystericâ laborantes penè exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem, à Spiritibus nimio impetu in partes sub cordis Scrobiculo positas incurfantibus, atque easdem spâsmo contrahentibus, omnino excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum est symptoma istud quod superius Clavi Hysterici nomine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quasi punctulo concentrantur, dolorem haud minùs perterebantem, quàm si Clavus ferreus in
caput

caput vi adigeretur, accerlentes, unà cum insigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab universo corpore quasi in punctum contractio non multùm ablu- dit ab istâ radiorum Solis collecti- one quæ fit ope Vitri Incensorii: utque hi vi unitâ exurunt, ita & isti ob eandem rationem dolorem infli- gunt, membranas quasi diserpentes lacerantesque junctis viribus.

Deinde ab hâc inordinatâ Spiritu- um agitatione sanguinem pertur- bante, exoritur Symptoma illud; tam Hystericis, quàm Hypochon- driacis haud insolens, ut suprà no- tavimus, quòd nempe sæpenuerò urinam reddant claram limpidam- que simul & copiosam: cùm enim sanguinis œconomia subinde inter- pellatur, quod importatur serum satis diu retinere nequit æger, sed il- lud priùs dimittit, quàm istis par-
K
ticularis

ticulis salinis quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, inprægnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis qui, cum plus satis liquoris, maxime tenuioris atque attenuantis, ingurgitaverint, lotium mox limpidissimum excernunt. Quo in casu sanguis ab eâ feri quantitate, cui retinendo prorsus impar est, planè devictus, illud omnino limpidum amittit, necdum à corporis succis infectum, ob moram justo breviorē.

Tertius jam agitur annus à quo Nobilis quidam me sibi Medicum volebat, qui Colicam Hypochondriacam pati mihi videbatur, ad Passionem Iliacam ferè accedentem doloreque & vomitu enormiori; quo morbo diu multumque fuerat vexatus, & tantum non fractus. Per omnem morbi decursum sedulus animadverti, quòd ubi pessimè se habu-

habuerit, urina limpida & exors coloris semper fuerit, quando verò paulo meliùs, ad Citrinum verge-
ret illa. Hunc die quodam adiens,
urinam conspexi quam tribus vici-
bus excreverat, in Matulis totidem
reservatam, Citrino colore prædi-
tam: latus ipse hilarisque cibum
ex *οὐκ ἔστιν* aliquem jam assumere
meditabatur, invitante, quod mihi
dicebat, appetitu: in quo temporis
articulo superveniens quidam eouf-
que bilem commovebat ut exem-
plò ægrotans, Matulam deposceret,
quam urinâ limpidissimâ crystallum
colore æmulante, ferè implevit.

Fortè etiam à Spiritibus sangui-
nem ita molestantibus pendet Ptya-
lismus ille Hystericis familiaris, cum
ad multas Septimanas salivam ex-
puant tenuem, perinde ac si Unguen-
to ex Mercurio fuerint delibutæ:
durante enim hoc turbido sanguinis

statu in quo excretionibus ad naturæ methodum exigendis impar is est, serum motum hunc inversum fortè sibi vendicans non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, sed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per Ductus Salivales salivæ formâ pròdit. Idem dici potest de nocturnis istis sudoribus quibus fœminæ Hystericæ nonnunquam perfunduntur, qui non ab aliâ causâ fluunt, quàm à seri sanguinis diathesi, quâ in corporis habitum gestit effundi, ob modò memoratam sanguinis *αναιμία*.

Frigus quod attinet, quo toties algent partes externæ in Affectibus Hystericis, luce clarius est, illud ex eo accidere, quòd Spiritus suam in illis stationem deferentes, se nimio cperere in hanc illamve partem inferant: Nec est dubitandum quin tam Fletus, quàm Cachinnus, quem tollunt

tollunt haud rarò Hystericæ, etiam nullâ datâ ansâ, à Spiritibus Animalibus procuretur, Organa, quæ his functionibus Animalibus inserviunt, magnâ vi pulsantibus.

Obiter dicam, Mares etiam, quamvis rariùs id eveniat, Fletui ex nulla ~~causa~~ quandoque obnoxios reperiri. Accersebar aliquando ad Virum tam ingenio, quàm genere nobilem, qui non nisi paucis diebus à Febre convaluerat, alterius Medici consilio usus, qui & sanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi vestitum conspexerim, & de rebus quibuscumque cum judicio disserentem audierim, rogabam quorsum me conveniret; respondit Familiaris quidam ejus, modò expectarem paulisper, res ipsa loqueretur; confidens itaque & sermones

cum agro trahens, mox observavi labrum inferius pendulum protrudi cum motitatione crebrâ (uti solent Infantes morosiores fletum adornare) & exinde agrum in tantas solvi Lachrymas, quantas vix aliàs vidi unquam, cum gemitu ac suspiriis tantum non Convulsivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multo post detumuit prorsus. Hanc ego Affectionem à Spirituum *ἀταξία*, (partim à morbi diuturnitate, partim ab Evacuationibus, quas *δυσπραμία* necessario exigebat, ortâ) pendere existimabam: partim etiam ab exinanitione, & abstinentiâ à carnibus, quam etiam ad dies aliquot posteaquam convaluerat, imperaverat Medicus, quo cum à recidivâ præstaret securiorem. Hinc eum pronunciari extra omnem Febris aleam jam constitutum; symptomaque prædictum, inanitioni tan-

tantum deberi: ac proinde suadebam ut pullum Gallinaceum assum in prandium juberet parari, & simul Vinum modicè hauriret, quo factò, & carnibus deinceps moderatè vescens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulsivum passus est.

Ut tandem finiam (cætera enim quæ in hoc morbo spectantur Phænomena jam missa facio) ab hac ipsâ Spirituum inordinatione nascitur perturbatio illa, & varians subinde tam corporis quàm animi intemperies, quæ tum in Hystericis, tum Hypochondriacis dominatur: cum enim utrisque desit ea Spirituum firmitas, quæ in robustioribus, atq; iis quorum facultates jugi Spirituum vegetorum subsidio actuantur, semper invenitur, impressiones rerum minùs gratarum nequeunt perferre, sed vel irâ vel dolore subito perciti, perinde sunt irritabiles atque illi quo-

rum *ἡγμάντων* mollius & debilius vel natura primò procudit, aut longior ægritudinum sive series, sive mora tandem reddidit. Etenim Animi robur & constantia, quamdiu hoc corporis luto is incrustatur, à firmitudine Spirituum eidem famulanti-um maximè pendet, qui quidem supremum in Scalâ materiæ gradum constituunt, in ipso Entis Immaterialis confinio positi: Cùm-que Animi compages, si fas est ita dicere, longè magis affabra sit & delicata quàm est corporis structura, utpote quæ in harmoniâ facultatum præstantissimarum & penè divinarum consistat, si hujus *σύνθεσις* quo-quo modo fuerit interrupta conturbataque, major inde sequetur ruina, quanto præcellentius erat & magis exquisitum opificium, dum integrum perstaret. Et hic quidem Misericordiarum quos depinximus, animoque

moque fractorum status est; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel insolentissimi Stoici Decretum, quàm *ὀδονταλγίαν* præcaverit is, qui firmiter statuerit, se nullo modo permissurum, ut dentes dolore pertententur.

Satis itaque jam constat opinor, omnem hunc morbum ad Spiritus Animales non ritè dispositos referri debere; nèc à semine aut sanguine menstruo corruptis (quod asserunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec à succorum nescio quâ perversa depravatione, sive etiam humorum acrium congestione, ut alii volunt, sed ab iis quas modò assignavimus causis. Quod enim morbi fomes in materiâ non delitescat, unicâ hac instantiâ satis elucescet. Fœmina v. gr. quæ rectissimâ semper valetudine uti solet, modò

dò delicatula sit illa & teneriore corporis habitu, si fortè errore aliquo, siue Emetico, siue Cathartico quovis fortiore nimium fuerit debilitata exhaustaque, certo certius symptomate aliquo, ex iis quibus hic morbus stipatur, multabitur; quod tamen ejusmodi Vomitus vel Catharsis amoliretur magis quàm invitaret, si morbi minera in humore contineretur. Idem dici potest de immodico sanguinis dispendio, siue phlebotomiâ is fuerit extractus, siue in puerperio debito copiosius manaverit, uti & de exanitione, & justo longiore à carnibus abstinentiâ; quæ omnia ad Affectus Hystericos præcavendos potius facerent, quàm ad eosdem accersendos, si illorum fomes in materiâ aliquâ involveretur: cùm è diverso, non alia causa ita constanter pariat hujusmodi Affectus, ac solent dictæ Evacuaciones.

Quamvis

Quamvis autem satis pateat originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus stabulari, fatendum est tamen (quod res est) spiritum *ἀναξίαν* illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cum tam illarum partium functio, quæ vehementiori spirituum impulsu distenduntur, quàm earum quæ illis privantur, omnino pervertatur. Cùmque harum pleræque Organa sint quasi Separatoria, excipiendis Cruoris recrementis designata, si earum functiones quovis modo lædantur, fieri non potest quin ingens sæculentiæ colluvies accumuletur; quæ quidem eliminata fuerat, totaque proinde sanguinis massa depuratio, si singula organa munus suum explevissent, cui nullo modo defuissent, si debita spirituum œconomia universas invigorasset. Huic
ego

ego causæ adjudico Cachexias insigniores, *αιροπεξιας*, sive Appetitûs prostrationem, aliamque omnem malorum Lernam in quâ immerguntur Misellæ quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quæ omnia à succis putrescentibus in sanguine congestis, atque exinde in organa varia depluentibus, succrescunt. Hujus farinæ est Hydrops Testium in fœminis quæ jam diutiùs affectu Hysterico laboraverint, natus à succis depravatis è sanguinis massâ in Organa rejectis; undè perversis eorundem facultatibus, primò steriles fiunt mulieres, & destruitur prorsus œconomia partium, indeque serum & sanies gignuntur, quæ non tantùm Nodulos ovaque Testium interficiunt, sed etiam in Tunicarum interstitia se insinuantia, Testes in molem ingentem elevant, quod in earum dissectionibus cernitur quæ
hoc

hoc morbo pereunt. Diathesis interim Hysterica horum aliorumque humorum similium causa est primaria, quamlibet ejusdem cum illâ Prosapiæ non fuerint.

Quemadmodum in Febre Quartana quâ vel pancraticè valens quispiam corripitur, si modò duos trefve dies in locis paludosis ac lacustribus egerit; primò, spirituosum quoddam *μῆσμα* morbi hujus sanguini imprimitur, quod diuturniùs inhærens, læsâ tandem naturæ œconomiâ, omnes corporis succos inquinat, alienâ prorsus indole eos imbuens; undè æger (maximè si ætate grandior fuerit ac in senium jam vergeat) Cachexiis aliisque malis obnoxius redditur, quæ Febribus Intermittentibus diu affligentibus superveniunt. Quæ tamen Febres non sunt profligandæ remediis quibus rectissimè expurgantur hujusmodi humores,

humores, sed Specificis iis quæ abigendis istis Febribus immediatè dicantur.

Ex omnibus quæ nos hætenus concessimus abundè mihi constare videtur, præcipuam in hoc morbo Indicationem Curativam eam esse, quæ sanguinis (qui spirituum fons & origo est) corroborationem indigitat; quo factò spiritus invigorati eum servare possint tenorem, qui & totius corporis, & singularum partium œconomix competit. Cùm verò hæc spirituum *ἀναξία* (quod suprà fieri posse concessimus) morâ longiore humores vitiaverit, è re fuerit eisdem jam corruptos & Phlebotomiâ & Catharsi priùs imminuere, quàm ad sanguinem corroborandum nos accingamus; quem quidem Scopum vix assequi poterimus, quamdiu sæculenta humorum colluvies se mediam, quasi obicem, inter.

interposuerit. Quandoquidem autem Dolores atrociores, Vomitiones, & Diarrhœæ enormes ita nonnunquam effereſcant, ut inducias non ferant usquequò primariæ illi fortificandi sanguinis Intentioni possit satisfieri, quandoque ab effectis consopendis (missâ aliquantisper causâ) Curationis tela necessariò ordiendâ est; Exhibito sc. Medamine Anodyno: dein Spiritibus, quorum crasis infirmior morbi causâ est, rectificandis opera danda est, quo ejusmodi symptomatis deinceps occurratur. Cùmque experientia doceat permulta esse quæ foetoris exhalatione repellendis Spiritibus seditionem molientibus, & in loco suo continendis apta nata sint (quæ idcirco Hysterica audiunt) neque illa sunt negligenda quoties dictis Intentionibus implendis operam navamus.

Ad

Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio secari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus quatuorve auroris continuis. Per hos dies, in quibus Venæsectio & Catharsis celebrantur, ita planè nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus ruere, sibi videatur, cùm dictæ Evacuationes tumultu concitato *anxiæ* promoveant; quâ de re ægram diligenter præmoneo, ne animum despondeat, suadente morbi Genio: utut fuerit, vitiosi isti humores, quos à morbo diuturniore coaggeratos supponimus, quadantenus sunt detrahendi antequam primariæ Intentioni percommode satisfacere queamus. Post has Evacuationes, ad sanguinem confortandum & proinde etiam spiritus ex eo prognatos, Remedium aliquod Martiale seu Chalybeatum ad dies triginta præscribo assumendum, quo non aliud certius

certius hîc votis respondet. Etenim massæ sanguineæ, jam effœtæ & languescenti, volatile quoddam Fermentum, ceu calcaria, subdit, à quo excitantur & quasi eriguntur Spiritus antea jacentes & suo pondere pressi. Cujus rei indicium est vel apertissimum, quòd quoties Chalybs in Chlorosi propinatur, pulsus derepentè major fit & celerior, exteriora corporis incalescere, facies non ampliùs pallida & mortuis concolor, sed vivida cerni & sanguine purpurata.

Commodissimè verò, aut ego fallor, in substantiâ exhibetur; atque ut nec observavi unquam ipse, nec fando accepi, eum ita sumptum cuivis nocuisse, ita certiozem me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis substantiam & feliciùs & breviori temporis spatio curationem absolvere, quàm si is quovis,

ex iis qui vulgò feruntur, modo fuerit præparatus. Cùm tam in hoc quàm in aliis melioris notæ Remediis, id quandoq; præstiterit Chymicorum officiosa sedulitas, non tantùm ut ~~deasuræ~~ non sint, sed etiam à perversâ eorundem diligentia & operâ plusquam otiosâ, magis evilescant. Audivi etiam (quod si modò verum sit assertionem hanc nostram fortiter sustinebit) ipsam Mineram, prout à terræ visceribus effoditur, crudam efficacius in morbis subjugandis operari, quàm Ferrum ignem jam passum & fusione depuratum: cujus rei fides tamen penes Authorem sit, me nondum experto, sicine se res habeat, an verò aliter. Id certò scio nullum Remedium præclarum atque ἱερίον uspiam gentium fuisse proculsum, quod non à naturâ præcipuas vires acceperit: unde Θεῶν Χείρας, non verò Homi-
num,

num, præcellentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quòd verò nativâ quidpiam bonitate præstans & efficaciam, mirandos edat effectus, quâcunque demum formâ ingeratur, testes hîc adduco Par illud nobile, Papaveris lachrymam sive Opium, & Corticem Peruvianum. Neque enim tantum in medicamentis præparandis medica cernitur peritia, quàm in iis seligendis appropriandisque, quæ Natura, suo igne elaborata atque evecta, liberali manu porrigit. Id tantum nobis agendum restat, ut Medicamenta in eam formam reducantur, quâ vel eorundem substantia, vel saltem vis & efficacia melius corporibus nostris impertiri queat: cui muneri obeundo facultates nacti sumus plus quàm pares. Post Chalybis substantiam, ejuldem Syrupo lubentiùs & præ cæteris

L 2

utor.

utor. Fit autem è ferri aut Chalybis limaturâ, in Vino Rhenano in frigido infusâ, usque dum vinum satis imprægnatum fuerit, quo factò liquor colatus cum sacchari quantitate sufficienti in Syrupi consistentiam excoquendus est.

Nec mihi solenne est toto illo spatio quo ægra Chalybeata sumit, Catharticum aliquod statim interval-
lis exhibere. Cum tam in genere Hysterico, quàm Hypochondriaco, Chalybis vires à Cathartico intercidi atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium sit, ut spiritus in ordinem redigam, atque eorum systema redintegrem fir-
memque, quod toto vix Octiduo resarciveram Chalybis ope, Cathartico vel lenissimo exhibito die unicâ rursus demolior; atque ita di-
ruta extruendo, atque à me extructa subruendo, & ægros & operam lu-
do,

do, vanus & infelix Ardelio. Qui quidem mos cùm etiam in usu Aquarum Mineralium obtineat, quæ Ferri mineræ sunt participes, haud mihi dubium est easdem exinde minùs efficaces reddi. Non sum nescius quosdam fuisse sanatos, Catharticis non tantùm intercalatis, sed etiam quotidie cum Chalybe propinatis; quod tamen non tam Medici prudentiam, quàm Chalybis virtutem *ἐνσπρηγμένην* mihi comprobabat, cùm, si ea omittantur, breviori temporis spatio Curatio succedat.

Neque sanè video, in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, sive potius quid non incommodi tam repetita Catharticorum exhibitio ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum est, quin Intestina ex impuritatibus liberent ea, & pariter è massâ

L 3 langui.

sanguineâ humores noxios in eâ
stabulantes aliquantulum extra-
hant; è contra tamen haud minùs
certum est, quòd frequenter repeti-
ta in corporibus imbecillis (maxi-
mè verò in ætatibus tenellis) pluri-
mùm officiant; cùm ex hac ~~æger~~
ingens humorum colluvies in visce-
ra eliciatur, atque iis in partibus de-
posita fermentationes præternatura-
les invitet; ex quibus deinceps Tu-
mores in infimo ventre oriuntur,
tanto magis indies mole augescen-
tes, quanto sæpiùs æger purgetur.
Atque id demùm accidit, ut istæ
partes præ imbecillitate & caloris
nativi (jam sub humorum onere
quasi obruti) defectu, tabe facilè
afficiantur ac putrescant. Quando-
que etiam, œconomiâ viscerum ob
causas jam dictas penitùs eversâ,
Glandulæ præternaturales, Strumæ
soboles, & id genus similia Mesen-
terio

terio accrescunt, & ad mortem viam sternunt. His rationibus adductus tutissimum esse judico in Infantibus post evacuationes universales, easq; perpaucas, eò Indicationem Curativam dirigere, ut confortentur sanguis & viscera. Quod Vinum Hispanicum vel solum, vel Herbis corroborantibus alteratum efficere potis est, modò manè & serò cochlearia aliquot (pro ratione ætatis ægri) satis diu exhibeantur. Atque hoc quod innui diligenter advertendum volo, cùm non paucos infantes atque pueros à Catharticiis sæpe repetitis (quæ fortè ventris tumor invitaverat) interemptos fuisse satis sciam. Sed hæc obiter.

Si quis objecerit, limaturam Chalybis, nisi æger subindè fuerit expurgatus, in visceribus hærentem, ei, qui illam devoraverit, nocere posse; respondeo primùm me nihil

unquam tale in quoquam deprehendisse: deindè longè verisimilius esse eandem mucò & excrementitiis partium humoribus involutam unà cum istis tandem omnem elabi, quàm medicamentis purgantibus exagitatam, quæ astrictiones insolitas, & Viscerum torsiones contractionesque afferunt; quâ quidem compressione, Chalybis particulæ viscerum tunicis impactæ in iisdem penitiùs defigi possunt.

Interea dum Chalybs administratur (ad confortandum sc. sanguinem & spiritus Animales) Remedia vulgò dicta Hysterica in usum quasi obiter revocanda sunt, idque eo modo atque eâ formâ quæ maximè conveniunt ægris; quæ quidem si in formâ solidâ fuerint deglutita à minùs fastidiosis, potentiùs longè spiritus in officio & loco suo retinebunt, quàm si in liquidâ hauriantur, hoc

hoc est, siue Decocta, siue Infusa.
 Ipsa enim substantia ventriculum
 diutius sapore suo afficit, & corpus
 inficit penitius.

In summâ, Indicationibus, quas
 suprâ attigi, universis satisfactorius,
 paucula hæc & vulgaria præscribere
 soleo; quæ licet nihil magnifici præ
 se ferant, ut plurimum tamen id
 præstant quod volo.

*Mittatur sanguis è brachio dextro
 ad 3 viii.*

*℞ Galban. in tincturâ Castor. solut.
 & colat. 3iii. Tacamahac. 3ii. f. Emplast.
 Umbilico admoventum.*

*Sequenti manè aggrediatur usum se-
 quentium Pilularum.*

*℞ Pilul. Coch. maj. 3ii. Castor. pulv.
 gr. ii. Balsam. Peruv. gutt. iv. f. Pi-
 lule n. iv. Cap. horâ quintâ matutinâ su-
 per dormiendo. Repetantur per tres alios
 dies.*

℞ Aq.

℞ *Aq. Cerus. nigr. Ruta, & Bryon.*
comp. an. ʒiiii. Castor. in nodulo ligat. &
in vitro suspens. ʒß. Sacchar. Crystall.
q. s. f. Julapium, de quo capiat cochlearia
iv. vel v. in omni languore.

Post Pilulas Purgantes modo supra
descripto sumptos, utatur & sequentibus.

℞ *Limatur. Chalyb. gr. viii. cum s. q.*
succi Absynth. inspissati f. Pilule n. ii.
sumat summo mane, repetanturque horâ
quintâ pomeridianâ, per dies xxx. super-
bibendo haustum Vini Absynthitis.

℞ *Myrrh. elect. & Galban. an. ʒß.*
Castor. gr. xv. cum s. q. Balsami Peruv.
f. Pilule, è singulis Drachmis xii. su-
mat iii. singulis noctibus, superbibendo
Aq. Bryon. comp. Cochlear iii. vel iv. per
totum decursum hujus processûs.

Sin autem Pilulæ ultimò præscri-
ptæ ventrem moverint, quod in
corporibus quæ facillimè purgantur
præ Gummi quæ insunt quandoque
fit, tum sequentes substituantur.

℞ *Castor.*

℞ Castor. ʒi. sal. succin. volatil. ʒβ.
citm f. q. extraēt. Rut. e f. Pilulæ exiguae
numero xxiv. cap. iiii. singulis noctibus.

At ubi symptomata mitiora sunt,
& res sine Ferro intromsumpto transi-
gi posse videatur, (in minore sc.
morbo) satis habeo sanguinem mit-
tere, atque alvum solvere ad dies
tres quatuorve, ut suprà diximus :
Dein Pilulas Hystericas alterantes
præmemoratas manè & serò per x
dies capiendas imperare. Quæ qui-
dem methodus in morbo leviori
rarò à scopo aberrat.

Seriò interim animadvertendum
est, nonnullas scæminas Idiosyncra-
siâ quadam, ab Hystericis illis me-
dicamentis (quæ plerisque hujus
morbi symptomatis levamen affe-
runt & solatium) ita penitus abhor-
rere, ut non solum non juventur, sed
etiam insigniter ab eorum usu læ-
dantur. In his itaque omnino sunt
omit-

omittenda ista: φύσις γὰρ ἀντιπερὶ τῆς,
 ut divinus Senex, κατὰ πάντα. Invi-
 tā Minervā nihil quicquam molien-
 dum.

Quæ quidem Idiosyncrasia adeò
 insignis ac frequens est, quòd res-
 pectu ad eam non habito ægræ in dis-
 crimen vitæ conjici possint; idque
 non solum quoad Hysterica, sed
 quoad multa Remedia alia: Cujus
 impræsentiarum instantiam unicam
 adferam. Fœminæ nonnullæ Vari-
 olis laborantes Syrupi è Meconio
 usum ferre non possunt, utpote à
 quo Vertigines, Vomituritiones, &
 id genus symptomata ad affectus
 Hystericos pertinentia, accersantur,
 quibus tamen Laudanum Liqui-
 dum apprimè conveniat. Quod &
 dum hæc scriberem in Adolescen-
 tulâ Nobili observavi, cui Variolis
 laboranti cùm sextâ ac septimâ no-
 cte syrupum dictum exhibuissem,
 sympto-

symptomata priùs memorata singulâ exhibitione ei ingruebant, neque pustularum inflammatio debito modo procedebat; sed cùm inposterum Laudano uteretur, à Symptomatis dictis prorsus immunis erat, faciei tumore ac pustulis indies augescentibus, &, quod non minùs læti ominis erat, anxietas ista, cum inquietudine quâdam tam mentis quàm corporis, (quæ quasi paroxysmus Variolarum solet esse) prorsus tolleretur, quoties Paregoricum hoc propinabatur, ægrâ mox vires atque animum exinde recipiente.

Quòd si sanguis usque adeò effectus fuerit, tantaque proindè spirituum ἀνάξια, ut Chalybs præscriptâ methodo usurpatus malo vincendo par non sit, adeundæ Aquæ Minerales aliquæ Ferri minerâ saturæ, quales sunt nostræ Tunbrigieneses,
aut

aut aliæ nuper repertæ. His enim Ferrum inesse videtur in principiis solutis, unde illarum virtus Chalybeata intimiùs sanguini permisceatur, & potentiùs morbos expugnat, quàm Ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt Cinniflones imprudentiores.

Theriaca Andromachi vel sola, si crebrò diuque usurpetur, magnum est in hoc morbo Remedium. Neque verò in hoc solo, sed in aliis quamplurimis à caloris & Concoctionis sive Digestionis defectu ortis, omnium fortè potentissimum, quæ hætenus nobis innotuere, utut à plerisque fastidiatur, quòd & per-vulgata sit, & à tot jam sæculis cognita.

Vina Hispanica Gentianâ, Angelicâ, Absynthio, Centaurio, Corticum Aurantium flavedine, aliisque corroborantibus infusis medicata,

dicata, si ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modò ægra tenui non fuerit biliosoque corporis habitu. Profectò vel Vini Hispanici simplicis liberalior haustus, horâ somni quot noctibus, meo suasu propinatus Hystericis nonnullis perquàm salutaris fuit, cùm ex eo robustior universi corporis habitus redderetur, ipsæque adeò fœminæ è Cachecticis vividæ simul ac vegetæ fierent.

Adhæc Peruvianus Cortex eximias mirandasque vires in sanguine & spiritibus confortandis invigorisque habere nonnunquam apprehenditur, cujus Drachmam dimidiam manè & serò ad septimanas aliquot deglutitam, sanam firmamque corporis crasin (tam Viris Hypochondriacis, quàm Hystericis Fœminis diu multùmque ægrotantibus, dejectâque jam quasi corporis œconomia)

nomiâ) restituisse, ipse observavi. In nullo autem Hystericorum Affectuum genere feliciùs succedit, quàm in illo quo Spasmodis afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortissimos & plulquam muliebres, pectora simul ferientes. Interim tamen confitendum est, quòd hoc medicamentum non ita certò crebròque huic malo succurrat, ac Febribus Intermittentibus. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præstet, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipsi nos libenter utamur, tum Uxoribus Liberisque usurpandum imperemus, quoties res postulet; sunt tamen quibus haud minùs jam displicet, quòd tam certò subitòque morbos expugnet, quàm olim displicebat, quòd non nisi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum Optimi quique Viri,

Viri, tum etiam præstantissima quæque ac *deasistatata* Remedia semper ferè urgentur. Veruntamen ad hanc notam, seu Lydium Lapidem, indolem nostram licet adductam experiri, atque exindè dignoscere, Hominesne boni simus, an verò probrosi; pro gradu sc. quo vel exultamus, vel dolemus ac ringimur, quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore, augetur.

Si quæ verò ex remediis suprà recensitis minùs convenient, quod temperamento bilioso ac tenui præditis sæpè accidit, tunc Diætæ Lactæa possit usurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod primâ statim fronte mirabitur quis) cum Affectibus Hystericis diu conflictatæ, etiam iis qui omnes Medicorum conatus spreverant eluserantque, tandem Lactæ solo aliquandiu
M valescentes

vescentes convaluere. Atque illæ quidem maximè quæ eâ specie laborabant, quam ego Colicam Hystericam appello, quæ non nisi à Narcoticis potuit deliniri, quibus itaque per intervalla repetendis multùm assueverant hæ Fœminæ, dolore recalescente ut primùm emarcuerit Anodynæ virtus. Id verò in hac Curandi methodo præcipuè mirandum, quòd cùm Lac frigidum tantùm crudumque alimentum præbeat, Spiritus nihilominus ejus usui corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorrere illis videbitur, qui secum reputaverint, Lac, cùm simplex omnino nutrimentum suppeditet, naturæ minus in coquendo negotium facessere, secus ac solent cibi ac liquores magis compositi; quòdque perfectissimam illam Concoctionem æqualis sanguinis spirituumque crasis necessariò sequa-

sequatur. Illud etiam est animadvertendum, quòd non nuda Spirituum debilitas per se considerata, sed eorundem debilitas ad sanguinis statum comparatorum, *amē*, quam patiuntur, causa sit. Fieri enim potest, ut infanti spiritus satis firmi robustique sint pro sanguinis ratione, qui tamen debitam ad sanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam verò cùm ex jugi Lactis usu & Diætâ, quantumvis illa sit cruda atque invalida, sanguis mollior & tenerior evadet, si spiritus ab eo nati languini pares tantùm sint, satis bene se res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda superare posse, quæ primis ferè diebus apportat, quòd nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in statu conservan-

dis sustentandisque minùs sufficiat.

At verò nihil ex omnibus quæ mihi hæcenus innotuere, adeò impensè sanguinem spiritusque fovet firmitque, ac diu multùmque singulis ferè diebus equo vehi. Cùm enim in hâc Gymnasticæ specie impetus fermè omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vasa Excretoria (quotquot sæculentiis, in sanguinis massâ stabulantibus, educendis à naturâ instituuntur) sita sint; Quæ tanta functionum perversio, aliave organorum naturalis impotentia vel fingi potest, cui tot succussionum millia eodem die ingeminata idque sub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum usque adeò deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuò effervescat? Quæ verò sive præternaturalis substantia, sive succus depravatus in aliquo harum partium sinu recondi potest, qui non
hoc

hoc corporis exercitio, vel in statum naturæ consentaneum perducatur, vel quaquaversum dissipetur eliminareturque? Quid quòd sanguis perpetuo hoc motu indefinenter exagitatus ac permistus quasi renovatur ac vigescit. Quæ quidem methodus licet Fœminis vitæ desidi atque imbelli assuetis, minùs accommoda sit, utpote quæ à motu, maximè in principio, possint lædi, Viris tamen est aptissima, & sanitatem præ cæteris conciliat.

Nostrorum quidam in Sacris Antistes, Vir prudentiâ atque eruditione celeberrimus, postquam diu studiis intemperantiùs incubuerat omnesque animi, qui permagnus ei est atque excelsus, nervos seriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in Affectum Hypochondriacum incidit; quo diutiùs lacescente, omnia Corporis Fermenta erant vi-

riata, Concoctionesque penitus sub-
verſæ. Medicamentorum Chaly-
beatorum tædium plus ſemel devo-
raverat : Aquas Minerales ſerè om-
nes, cum Catharſi ſæpe repetitâ, fue-
rat expertus : Uti etiam Antiſcor-
butica omnium generum, pulve-
resque Teſtaceos quamplurimos,
ſanguinis edulcorationem promit-
tentes. Ita partim morbo, partim
medicatione per tot annos continu-
atâ, tantum non fractus, Diarrhœâ
Colliquativâ (quæ in Tabe, aliis-
que Morbis Chronicis, ubi omnes
omnino Diſteſiones ſunt proſtratae,
mortem anteire ſolet) demum cor-
ripiebatur. Ubi me tandem con-
ſuleret, ſtatim mecum reputavi
Pharmaçis nullum ampliùs locum
relinqui, cum tot tantaque nullo
cum fructu jam deglutiverat. Sua-
debam itaque ob cauſas ſuprà me-
moratas ut ſtatim ſe Equo vehen-
dum

dum curandumque traderet ; modico primùm itinere, quale ferre possit valetudo ita infirma, ut, nisi iudicio valuisset rerum interiora altius penetrante, nec ad tentandum quidem illud exercitii genus potuerat adduci. Rogabam autem ut quotidie in eo persisteret donec ex animi sententiâ convaleretur ; majora indies spatia gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria ascenderet quot uno die percurrunt prudentiores ac moderati Viatores qui iter longiusculum negotii alicujus gratiâ susceperunt : Nullo interim sive ad cibos, sive potum, sive etiam aeris temperiem respectu habito, sed ad instar Itinerantis omnia prout fors dederit exciperet. Ne longior sim, hanc ille viam incessit, productis gradatim itinerum spatiis, donec tandem ad vicesimum, imò ad tricessimum usque lapidem quo-

tidie vectaretur : cùmque se longè meliùs habere post pauculos dies experiretur , ipso rei eventu penè mirabili animatus in eodem cursu ad menses aliquam multos perseverabat ; quo temporis spatio plura Milliarium millia , quod ipse mihi narrabat , emensus est , donec tandem non convaluerit modò , sed satis validum etiam vegetumque corporis habitum fuerit indeptus . Neque magis Hypochondriacis prodest hoc exercitii genus , quàm Tabidis Phthisicisque , quorum nonnulli mihi sanguine juncti multum terrarum equo vectore peragrantes , ex meo consilio , sanitati sunt restituti ; cùm certò sciam me vel Medicamentis quantivis pretii , aut aliâ methodo , quæcunque demum ea fuerit , nihil magis iisdem proficere potuisse , quàm si multis verbis hortatus fuissam ut rectè valerent . Neque in
levi-

levioribus tantum malis, crebra tussi & macie stipatis, id remedium obtinuit, sed & in Tabe tantum non deplorata, ubi nocturnis sudoribus jam etiam accesserat Diarrhœa ista superius dicta, quæ Phthisi confectis mortis prænuntia solet esse, atque adeò ut plurimum ultima rerum linea.

Atque hæc est Generalis, hujusce morbi curandi ratio, quâ causæ originariæ, quæ est debilior sanguinis crasis, occurritur; ac proinde extra Paroxysmum tantum locum habet. Quoties verò Paroxysmus invaserit adjuncto quolibet ex prædictis symptomate, si tale aut tantum sit malum ut inducias ferre nolit, donec, sanguine & spiritibus corroboratis, quasi per ambages sanari possit, confestim ad Remedia Hysterica ista confugiendum est quæ odore viroso ac gravi Spiritus, ut dixi, exorbi-
tantes

tantes ac desertores, in proprias stationes remandant, sive intra corpus sumantur, sive naribus admoveantur odoranda, sive exterius applicentur; cujusmodi sunt Asa foetida, Galbanum, Castoreum, Spiritus salis Armoniaci, & quicquid est denique quod odorem tetrum admodum ingratumque spirat.

Hic enim quod res est dicam. Quaecunque foetent, ea omnia Intentioni huic apprimè inserviunt, sive natura, sive etiam ars ea putido odore donavit. Atque, ni fallor, Spiritus C. C. Sanguinis humani, Urinae, Ossium ac similium, inde præcipuas suas vires acquirunt, quòd, dum vi ignis præparentur, Empyreuma contrahant tetrum ac malè olens, quasi essentiae eorum intimiùs annexum. Quod pariter ceratur in fumis à Corio, Pennis, & id genus Animalium partibus, cum

cùm exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune singulæ Animalium substantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidum & olfactui ingratum; qui si importuno igne affatim eliciatur, ac Organis excipiat, condensatus is in liquores istos abit ac convertitur, qui Spirituum Volatilium nomine insigniuntur, quique facultates eas facile reportant quæ subjectis suis haud primitus inerant; utpote qui Ignis solummodò Creaturæ existunt, & singuli eorum eandem planè Virtutem cum cæteris nanciscuntur, ex quâcunque demum substantiâ (modò Animalis ea sit) procudantur extrahanturve.

Proximo loco animadvertendum est, quòd si paroxysmum comitetur Dolor aliquis intolerabilis in quâcunque demum parte, aut Vomitus enormior, aut etiam Diarrhœa,
tunc

tunc præter Hysterica jam laudata, Laudanum in usum revocari debet, quod solum vires habet his symptomatis cohibendis prorsus pares.

At verò in iis doloribus sedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum est sedulò, ne illi sive Laudano, sive alio Paregorico mitigentur, non præmissis debitis Evacuationibus, nisi patientiam ferè humanam omnem vicerint. Primùm, quia tanta nonnunquam sanguinis & humorum copia est aggesta (maximè in Fœminis sanguineo, & Masculis proprio habitu præditis) quanta Narcotici vel efficacissimi, ejusque sæpius repetiti, operationem valeat sufflaminare. Unde in talibus sanguis è brachii venis necessario est extrahendus, & Catharticum eis propinandum est, antequam ad Laudani usum accedamus; his enim

nim ritè peractis, quod priùs, vel in maximâ dosi exhibitum, nihil proficiebat, jam in dosi mediocri scopum attinger. Deinde quia multiplici experienciâ edocti sumus, quòd quoties ægra paulatim Laudano assueverit, non præmissâ evacuatione debitâ, necesse habuit, ob dolorem mox ab evanescente remedii virtute denuo revertentem, Pargoricum rursus ingerere, idque quotidie ad annos aliquot continuos, dosi subinde per gradus auctâ; ita ut nullo modo jam à Laudano abstinere queat, licèt omnes ab illo digestionem vitientur & functiones naturales debilitentur. Quamvis non sentiam Laudani usum sive Cerebro, sive Nervis, sive Facultatibus Animalibus immediatè nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuantiâ Anodynâ debere præmitti: v. gr. Viraginibus & fœminis

foeminis in quibus sanguis prædominatur, Vena secanda est, & alvus subducenda, præsertim si non jam à longo tempore paroxysmo fuerint correptæ. Si verò foeminæ debiliores, & quæ temperamenti à prioribus illis planè diversi sunt, hujusmodi paroxysmo & dolore affligantur, atque eodem subinde haud ita pridem laboraverint, sufficiet eorum ventriculos Congio uno, plus minus, lactis Cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam dosin imperare sive Theriacæ Andromachi, sive Electuarii Orvietani, & cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi & gustui non ingrati cum paucis Laudani liquidi guttulis superbibenda.

Quod si ægra jam pridem vomuerit, antequam accerferetur Medicus, & metus sit ne si Emeticis ulterius sollicitetur, in furorem agantur
spiritus

spiritus & ægræ vires nimium deiciantur, hoc in casu Laudanum sine morâ propinari debet, eo dosis modo numeroque quæ symptomatis magnitudinem ac durationem non tantum exæquare possit, sed & vincere.

Duo autem hîc præ cæteris diligenter sunt notanda. Primò, quòd cum semel post evacuationes justas & necessarias, Laudano uti cœperimus, eâ dosi, atque illâ toties repetitâ sumendum est istud Pharmacum, donec symptoma omnino fuerit debellatum; interjecto tantum spatiolo inter singulas doses, ut quid prior præstiterit antè noscamus, quàm alteram repetamus. Sed de hoc fusiùs alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggredimur, nihil prorsus movendum est, nihil evacuandum, cum vel mitissimum illud Enema è lacte Saccharato

rato possit destruere quicquid repa-
raverat Paregoricum, & tam dolo-
rem quàm vomitionem postliminiò
revocare.

Utut verò Dolores, quod jam in-
nuimus, suprà memorati importuni
sint in Anodyno efflagitando, tamen
Vomitiones enormes & dosin ejus-
dem longè maximam & sæpissimè
repetitam indicant, cùm ab inverso
motu ventriculi peristaltico (quo
in eo contenta versus inferiora erant
protrudenda) remedium Paregori-
cum priùs eliminetur per œsopha-
gum, quàm opis aliquid asferre
queat, nisi post singulas Vomitiones
Narcoticum de novo toties quoties
iteretur, idque in formâ potissimùm
solidâ; aut si in liquidâ detur, ve-
hiculum ita parcum esse debet, ut
ventriculum imbuat tantùm, & præ
materiæ inopiâ ab illo sursum evehi
nequeat. v. gr. Guttæ aliquot in
cochleari

cochleari uno Aq. Cinamomi fortioris, aut similis. Monenda interim est ægra ut statim ab assumpto Laudano conquiescat, ac caput præsertim quantum fieri potest immotum teneat; quando vel levissimus capitis motus præ cæteris omnibus Vomitionem provocet, unde medicamenti modò deglutiti jactura fit. Quinimo etiam cessante & quasi perdomitâ Vomituritione, expedit Anodyno ad pauculos dies mane & serò exhibito, ceu injecto fræno, recidivam præcavere. Quod itidem post dolorem Hystericum Narcotico sedatum, aut Diarrhœam, omnino observari debet.

Atque ita demum methodo jam traditâ & Dolori & Vomitioni symptomaticis mederi in promptu est; à quibus, cùm aliorum persæpe morborum speciem præ se ferant, Medicis faciliùs imponitur, quàm

N

ab

ab aliis quibuscumque symptomatis, quotquot manum medicam deposcunt, de quo pauca subjungam. V. gr. in istâ Hystericæ Affectionis specie jam descriptâ quæ Paroxysmum Nephriticum imitatur, quis non videt quanta sit paritas morbi utriusque & similitudo, tum quòd pars eadem utrobique doleat, tum quòd in utroque affectu vomituriunt ægræ, cum tamen à causis ita ab invicem variantibus pendeant, & tam impari methodo debeant sanari, ut quòd in hoc lædat, in illo juvet, & è contrâ? Si enim sive Calculus, sive Arenulæ Renum substantiam atterentes, dolorem inferant, atque ex partium consensu Vomitionem, nihil æquè conducet ac prælonga & frequens Causæ Antecedentis per Phlebotomiam revulsio, tum ut dilatentur laxenturque meatus, per quos Calculus excludendus est, Enematis

Enematis Emollientibus sæpènum-
merò repetitis, aliisque ejus generis
remediis internis: Quibus Medica-
menta Diuretica, & Lithonriptica
addenda sunt. Jam si dicta sym-
ptomata à Calculo nullatenus ori-
antur, sed à spiritibus Animalibus
nimia copiâ Renes impetentibus
(quo in casu Paregorica tantum in-
dicantur, nec vel Enema è mitiori-
bus, post primas Evacuationes, sine
periculo injicitur) in quanto vita di-
scrimine versetur infelix ista de cu-
jus jam corio luditur, non opus est
dicere. Idem potest affirmari de
Affectu illo Hysterico qui Colicam
Biliosam, vel Iliacam Passionem
simulat. Hic ubi pro concesso ha-
beatur Affectum istum (licet indo-
lis omnino sit diversa, imò contra-
ria) Colicam Biliosam esse, & ab
humore acri in viscera per Arteria-
rum Mesentericarum oscula excreto

nasci (in quem errorem dolor intolerabilis, & viridis color qui in materiâ cernitur tam per os quàm per sedem expulsâ, Medicum incautorem & cogitationibus minùs assuetum haud ægrè perducant) quæ methodus tam commoda, quàm ut in contemperandâ, remediorum Refrigerantium atque Incrassantium ope, humorum acrimoniâ operam locemus ? Atque, quo humores è visceribus exterminentur, præter Enemata quotidiana, ut Cathartica frequenter propinemus ; inter cætera verò etiam Mercurium dulcem Diagrydiatis permixtum ad pleniorrem materiæ morbificæ eradicationem ? Quàm malè autem cum ægris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum huic methodo insistamus, si Affectus qui Colica Biliosa censetur, re ipsâ Hystericus tantùm fuerit, aut Hypochondriacus, nemini

nemini non liquet : cùm clamet experientia, quòd post primas evacuationes universales (quæ humorum putrescentium, quos peperit *ἀμαξία* jam sæpe dicta, quique Anodynis obstaculo esse possint, saburræ amolendæ dicantur) nihil jam restat nisi ut tumultuantes spiritus consopiamus, donec tandem symptomata evanuerint, atque iis cessantibus opportunè Chalybeata imperemus, vel si quod aliud est remedium quod sanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitùs extirpet. Meum non est plurimas atque ingentes illas calamitates enumerare, quas Fœminis contigisse ipse novi, ubi Colica hæc Hysterica à Bile ortum ducere existimaretur. Veruntamen affirmo Evacuationes sæpe repetitas, quæ quidem in Colicâ Biliosâ omnino indicantur, dolorem vomitumque non

solùm non compescere, sed irritare magis, spirituum sc. perturbationem, quæ vera horum symptomatum causa est, promovendo. Tandemque malum ad menses aliquot prolongatum, metathesi derepentè in cerebrum factâ, desinit in Spasmos, à quibus ægra brevi è medio tollitur, idque vel maximè, ubi post alias evacuationes diutiùs repetitas, suadente colore viridi eorum quæ per os è ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego observando didici, imprimis cavendum est ne Symptomata Fœminis Hystericis familiaria ab aliis quos sæpe æmulantur morbis, Diagnosi errante putentur oriri.

Hic non est reticendum, quòd præter errores jam recensitos, à quibus Fœminæ Affectibus Hystericis obnoxie de vita periclitantur, per-
multæ

multæ insuper errore non minùs funesto dictis Affectibus multantur eâ tempestate, quâ hic morbus, licet suâ naturâ non sit lethalis, tamen vi malorum ἐπιγινόμενων ac subsequen-
tium haud paucas è medio tollat. Exempli gratia: Fœmina teneriori atque infirmo corporis habitu Infantem parit, cui omnia sceleritè & secundum naturam cedunt: Obstetrix, sive rudis & imperita, sive jactabunda, & quàm præclare suo illa munere functa sit palam ostentans, suadet ut Puerpera paucis à partu diebus surgat, & se à lecto aliquandiu abstineat; hæc morem gerens, statim à primo corporis motu Affectione Hystericâ corripitur, & pro ratione quâ morbus inaugescit, Lochia primùm imminuuntur, deinde sistuntur penitus; quorum suppressionem præmaturam longa symptomatum series excipit: quæ,

nisi permagna tam diligentia quàm in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquam enim Phrenesi laborant ex hac occasione, quæ indies efferatior reddita spasmos primùm, dein mortem affert: Si verò mortem evadant, mitiùs aliquantulùm insaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum. Nonnunquam post Lochiorum suppressionem in Febrem incidunt, quæ vel in earum, quæ tum grassantur, Epidemicarum castra transit, vel ab eâ solâ pendet origine. Adde quòd iidem Affectus Hysterici, quibus Lochiorum suppressio imprimis debetur, jam magis sæviunt, tanquam ex se denuò nati. Diu est à quo mihi subiit in mentem, quòd ex eis quæ moriuntur Puerperis, vix Decima quæque, ut modestè computemus, vel ex eo perit quòd vires partui necessariæ
eam

eam defecerint, vel ex doloribus partum laboriosorem comitantibus; at eo maximè nomine, quòd debito citiùs lecto exurgat, excitatis à motu illo paroxysmis Hystericis, à quibus cùm sistantur Lochia, mox ingens ineluctabilem symptomatum turba ingruit. Quamobrem istis quæ me audiunt ubique Author sum, ut ad diem saltem Decimum usque in lecto se contineant, si modò naturâ paulo debiliores sint, præcipuè si Vaporibus, qui vulgò dicuntur, jampridem fuerint tentatæ. Præterquam enim quòd ista, quâ in lecto fruuntur, quies à malis jam toties commemoratis eas immunes præstet, non interruptus lecti calor spiritus pariter reficit tum à pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc casu solennibus exhaustos fractosque; quinimò & naturæ suppetias fert, atque omnes, quas gestationis

stationis tempore mulier congesse-
rat, cruditates digerit & amolitur.

Verùm, si ab admissio hoc errore
quodvis è dictis symptomatis super-
venerit, Indicationes Curativæ eò
dirigendæ sunt, ut Spiritus ab hoc
motu jam irrequieti redditi seden-
tur, & ut Lochia rursus fluant, quan-
doquidem eorundem suppressio ho-
rum symptomatum causa sit proxima
atque immediata. Neque ta-
men huic methodo pertinaciùs insi-
stendum, sed exhibitis aliquandiu
remediis quæ in hoc casu cum suc-
cessu usurpari solent, si votis ea non
respondeant, religiosè ab iisdem
temperandum est; cùm neque for-
tiora hîc locum habeant, neque in-
mitiorum usu perseverare debeat-
mus, propter attritas & ferè prostra-
tas Puerperarum ita affectarum vi-
res. Exempli gratia, ubi primùm
Lochia jam supprimi constat, è re
fuerit

fuerit foeminam è vestigio lecto addicere, mox Emplastrum Hystericum umbilico admove, atque quamprimùm Paregoricum propinandum imperare. Hic Laudanum, quantumlibet suapte indole astringat, cùm tamen spirituum perturbationem, à quâ solennis Lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compescat, quandoque plurimùm juvare, &, Emmenagogis nihil proficientibus, Lochiorum fluxum postliminiò revocare possit. Atque hoc solum, si statim à primo suppressionis indicio exhibeatur, malo par fortè erit. Commodissimè verò Narcotica unà cum Hystericis & Emmenagogis propinantur; v. gr. Laudani Liquidi guttæ xiv. in Aquâ Byroniæ compositâ, vel Laudani in formâ solidâ granum unum semis cum scrupulo dimidio Assæ foetidæ in Pilulas duas redactum.

ctum. Sedulò interim animadvertendum est, quòd si telo hoc semel misso scopum non attingamus, nec sequantur Lochia, Opium nullo modo est repetendum, ut in aliis casibus fieri solet ac debet: Etenim si reiteretur hîc Paregoricum, Lochia ita potenter sistet, ut ea nullâ deinceps arte provocari queant. Hæc si minùs succedant (interjecto horarum aliquot spatio, quo certiores simus quid ista præstiterint) ad medicamenta *Εμμηναγογὰ* Hystericis permixta deveniendum est, & dein ad Enematis ex Lacte saccharato injectionem. Verùm quod de Opio suprâ, hîc de Enematis dicendum est; nisi enim primò injectum Lochia educat, nihil prorsus à pluribus est sperandum: cùm unum humores leniter sollicitando, ut fluant Lochia efficere possit, plura verò eadem aliò divertant. His itaque peractis,

peractis, (quæ tamen leviter tangenda sunt) tutissimum est, & Prudentis Medici officium, temporis *συνμαχῆν* præstolari; cum singulo quoque die curationis negotium magis magisque extra aleam ponatur, & si ægra Vicissimum diem superaverit, jam ferè in vado est. Etenim cum à morbo, quisquis is fuerit, jam diuturniori scœmina aliquantisper respiraverit, viresque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre quæ aptissima videbitur isto malo averruncando quod à Lochiorum suppressione accreverat: quando remedia obstinatiùs ingesta, primis ne hilum promoventibus, tum ipsum morbum, tum etiam spirituum perturbationem, à quâ morbus oritur, augere possint.

Nuper Matrona, tam natalibus quàm moribus honestis ac probis, me sibi Medicum volebat: huic ex
modò

modò dictâ occasione statim à partu
paroxysmis Hystericis affectâ, Lo-
chia penitus defecerant. Conabar.
medicamentis suprà memoratis ea-
dem proritare; at frustra: Affecti-
one Hystericâ vehementiore om-
nem opem medicam respuente. Un-
de, cùm ita demum eam salvam
fore præviderem si nihil prorsus
molirer, rem omnem Tempori,
Medicorum facilè Principi ac Cori-
phæo, committendam censui. Hoc
meum consilium ad diem usque
Decimum quartum optimè illi ces-
sit; quotidie enim illam invisens,
nullo die eam in pejore loco, quàm
pridiè fuerat, deprehendi: Post hunc
mulierculæ adstantes, quas hacten-
us à noxa illi sub officii specie infe-
rendâ ægrè arcueram, Maritum im-
pellebant, ut sine morâ sanguinem
è pede uxoris extrahi curaret: quo
facto, Paroxysmi Hystericî adeò
inva-

invalescebant, ut intra paucas horas
Spasmi accederent, & non ita diu
postea, ærumnarum requies, Mors.

Et istas mihi fit liberè quæ sentio
effari; jamdiu in eâ Hæresi fui ut
arbitrarer me, non tantùm in dictis
Puerperarum morbis, sed etiam in
Acutis omnibus, ubi Curationem
ab hâc illâve, quâ uti placet, me-
thodo certò insculturam polliceri
nequeam, & Viri & Medici Boni
Probique pulchrè defungi munere,
quoties nihil omnino tento, modò
ægrum invisens, illum non se pejùs
habere hoc diè quàm heri habuit
comperiam, nec cras habiturum
quàm hodiè conjecturâ assequi pos-
sum. Cùm si in ægro curando eâ
methodo incedam, de cujus efficaciâ
nondum mihi certò constet, tam ab
experimento quod ex eo capturus
sum, quàm ab ipso morbo is peri-
clitabitur. Neque ita faciliè gemitum

num discrimen effugiet, ac simplex erat evasurus. Quamvis enim impræsentiarum nullum vel incipientis Convalescentiæ signum manifestum se prodatur, certissimum tamen sum Morbi Acuti cujuslibet naturam non ferre ut quis eo semper laboret: ac proinde dies quilibet res ægri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam præbet, ex quâ opportuniùs ac certius morbum feriat confodiatque, quàm in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum plerisque verè affirmatur, ita præcipuè de Pu-erperarum morbis; quibus error vel leviusculus fatalis esse possit; & in quibus ita parùm valeamus naturalem illam Evacuationem regere, à cujus suppressione mala, de quibus diximus, proveniunt. Sed de his plus satis.

Habes tandem, Humanissime
Vir,

Vir, eorum summam quæ à me in hujusce morbi sive Historiâ, sive Curatione hæctenus fuerint observata. Restat ut si quid fortè peccaverò, ista minùs quàm oportuit accurate describens, veniam à te petam; tum ut opellam hanc, eo animo exaratam ut gratias tibi referrem quòd alia nostra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, æqui bonique consulas. Quæ quidem Gratulatio mihi ita rarò obvenit, ut vel nihil prorsus ab hominibus sim promeritus, vel candidi ingenuique isti, quos cæ mentis præstantiâ natura effinxit ut grati esse norint, perpaucci sunt; Vix totidem quot *Thebarum portæ vel divitis ostia Nili*. Quo non obstante pergo adhuc, imò & pergam, in ediscendâ promovendâque quoad potero Methodo Curandarum morborum, atque iis, qui me

O minùs

minùs in Praxi valent (si qui sunt ejusmodi) instruendis. Famæ meæ interim arbitrium penes alios sit. Æquâ enim lance & scrupulosè expendens, Hominesne juvare præster, aut ab iisdem celebrari, prius illud præponderare comperio, & maximi sanè momenti esse ad Animi Tranquillitatem ; Famam verò populique halitum plumâ leviolem aut bullâ , atque umbrâ insomnii magis evanidum. Quod si opes ejusmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraferint; Méminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium, uberiolem quotidie quæstum facere, & majorem Auri Argentique vim posteris legare ; neque tamen in hoc Brutis Animalibus superiores evadere, qui sibi suisque pro sua indole prospiciunt ;

unt; &, si recta ex animi arbitrio & virtute nata excipiamus, (quorum non est capax Brutorum natura) hos planè exæquant Belluæ, imò & alios omnes qui non eum sibi vitæ scopum proponunt ut prosint quamplurimis. Commendatum me habeas, rogo, Viro sagaci & eruditissimo Domino D. Kendrick, tibi mihi que amicissimo; utpote cui debeam quòd tuum in me ita propensum animum resciverim, eamque quâ me complecteris amicitiam, eo internuntio, didicerim. Conabor quantum in me est, mutuas officiorum vices reddere, & par pari referre, utpote qui sim jure meritoque, Vir Dignissime,

*Tibi Devotissimus, Tuique
semper Studiosissimus*

Londini,
Jan. 20. 1684.

Tho. Sydenham.

F I N I S.

Errata Typographica Lector sic corrigat.

PAg. 18. lin. 11. leg. *ceu*, p. 22. l. 1. leg. *appel-*
lunt, p. 23. l. 20. leg. *sanguini*, p. 26. l. 1. leg.
spirituosus, p. 34. l. 12. leg. *servato*, p. 36. l. 16. leg.
sudorem, l. 20. leg. *extrudimus*, p. 42. l. 2. leg. *in-*
tegrum, p. 133. l. 13. leg. *tam animi quam corporis*,
p. 153. l. 14. adde (*post Castor. gr. xv.*) *Assē*
fatid. ðß.

